זון אויפגאנג — 4.26
זון אונטערגאנג — 8.38

די איינציקע אידישע
צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
אממייסטן קלאר און וואַרם

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 134. Winnipeg, Monday July 7, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג יא׳ תמוז, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUL 14 1930

פרוי געשאסן פון באנדיט ווען זי גייט אריין אין א היגער דראָג סטאָר

גייט אריין אין א דראג סטאר, האנדגרייוו סטריט, צו קויפן עפעס, און ווערט געטראפן פון א קויל פון א רויבער.

ווען מיס מערי מעקארטי, א נייטארן, וועלכע וואוינט איבער קעמפבעלס דראג סטאר אויף האנדגרייוו סט., און סט. מע־ריס עוועניו, איז לעצטן שבת, 10.30 אין אונט, אריין אין דער דערמאנטער דראג סטאר צו קויפן עפעס, האט זי איבערגע־שלאגן דריי רויבער אינמיטן זייער אר־בעט פון אויסראמען די קאסע. ווען איי־נער פון זיי, וועלכער האט באוואכט דעם אריינגאנג, האט איר געהייסן בלייבן שטיין אויפ׳ן אָרט, איז זי געווארן היס־טעריש, און ניט הערנדיק אדער ניט פאר־שטייענדיק וואס יענער מיינט, האט זי זי געלאזן צוריק צום טיר. א שאס איז גלייך אפגעפייערט געווארן, און מיס מע־קארטי איז געטראפן געווארן פון א קויל.

מיס מעקארטי איז ניט געפאלן, נאר זי איז געבליבן א צעטומלטע שטיין, בלייך ווי די וואנט. ווען די באנדיטן זיינען ארויס, האט מר. קעמפבעל, דער קרבן פון דער רויבעריי, מיינענדיק, אז זי איז בלויז פאר׳חלש׳ט געווארן פון שרעק, אונטערגעטראגן איר א גלאז וואסער. ערשט דאן האט ער באמערקט ווי בלוט רינט ביי איר פון זיין אין האט ארויס־נעדרופן א דאקטאר. די קויל, האט זיך ארויסגעוויזן, האט דורכגעלעכערט א איינדל פון איר קארסעט און איז אריין אין איינגעוויין. זי ליגט איצט אין שפי־טאל, און עס ווערט געהאפט, אז זי וועט

כאוואוסטער אידישער ארבעטער פירער דער־טרונקען

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ניו־יארק, יולי 7 (איטא).— וויליאם בלום, פארזיצער פון "דזשאינט בארד" פון דער קלאוקמאכערס יוניאן, ניו־יארק, איז דערטרונקען געווארן באדנדיק זיך אין שווים־באסיין פון בראקווארער לייר־באר קאלערזיש.

בלום איז געווען 38 יאר אלט. ער האט ניט געקאנט שווימען, און ער איז פאר־גאנגען אין א צו טיפן פלאץ און ניט גע־קאנט צוריקקערן זיך. אלע פארזוכן צו ברייינגען אים צוריק צום לעבן זיינען דורכגעפאלן.

——(::)——

כלה באצאלט פינף טויזנט דא־לאר פאר א זעלטענער סטענ־גע פאר איר חופה קלייד

לאס אנדזשעלעס, קאל., יולי 7.— כדי צו פארזיכן איר לעבן, האט א היגע ריי־כע כלה געזוכט אנצוטאן אזא חופה קלייד, וואס זאל זיין אנדערש ווי די חופה קליידער פון קבצנ׳ישע כלות, — און זי האט איר ציל דערגרייכט: זי וועט אים יראה השם גיין צו דער חופה אין א זיבן טויזנט דאלאר׳דיקער קלייד.

דער טייערסטער ארטיקל אין דער דא־זיקער קאסטבארער חופה־קלייד איז א שטיקל סטענגע פון א קלייד פון דער גע־וועזענער אימפעראטארן יורזשין, די פרוי פון דעם לעצטן באנאפארט, נאפאלעאן דעם דריטן.

די דאזיקע טייערע מציאה האט די "גליקלאכע" כלה ארויסגעקראגן פון אן אייראפייאישן מוזיי, אויף דער שתדלנות פון אירע אנגעהענע פריינט, וועלכע האב־בען באצאלט דערפאר פינף טויזנט דא־לאר.

פארשטייט זיך, אז די ארבעטסלאזי־קייט פראבלעם אין די פאראייניקטע שטאטן, קאן פון אזעלע "ישועות" ניט געלייזט ווערן און די גענגסטער עפידר־מיע וועט צוליב אזא "גוואלדיקן אויפטו־" ניט אפגעשטעלט ווערן.

ניע דוכאָבאָרישע שול אין גלייך, ב. ק. אויפגעריסן מיט דינאמיט; נאָך א שול פארברענט

נעלסאן, ב. ק., יולי 7.— די נייע שול אויסגעבויט לעצטן יאר איינגאנגן פון ציגל, אין דער דוכאבאריישער קאלאניע פון גלייך, 17 מייל פון נעלסאן, איז איצט א חורבה נאך אן אויפרייס פון דינאמיט דעם שבת.

די שול האט קעקאסט 18 טויזנט דא־לאר און איז געווען איינע פון די מאדע־רנסטע דארפישע שול אין דער פרא־ווינץ. זי איז באשטאנען פון צוויי קלאס־צימערן און דירות פאר צוויי לערער.

מיט א טאג פריער, פרייטאג אוונט, האט אפגעברענט די נייע הילצערנע שול אין דער דוכאבאריישער קאלאניע פון בריליאנט. די דאזיקע שול האט גע־קאסט 5 טויזנט דאלאר און איז אויף געווען מארערנע געבויט. בעת די פרא־ווינציעלע פאליציי האט געפארשט די אורזאכן פון דער שול־שריפה איז ברר־ליאנט, האט זי געקראגן די ידיעה ווען דער עקספלאזיע אין גלייך.

מיט א חודש צוריק איז די זומער־וואוינונג פון ע. סי. ווערג, אויפ׳ן קו־טענעי לעק, ניט ווייט פון נעלסאן, אויפגעריסן געווארן מיט דינאמיט. דאן האט מען געפונען אנאנימע בריוו וואס האבן געסטראשעט מיט דינאמיטן אנדע־רע געביידעס אין דעם געגנט.

באלד נאך יענעם אויפרייס, איז אוועק מיט׳ן רויך די שול און עפנטלאכער זאל פון סלאקאן פארק, און אויף דער זעג־מיל אין קאקס־סיידינג, וואס האט באר־לאנגט צו דער דוכאבאריישער "געמיינ־דע פון אלוועלטלאכער ברודערשאפט".

——(::)——

זעלבסטמערדער בעט אין זיין צוואה מען זאָל אכטונג געבן אויף זיין הונט

ניו־ארלינס, יולי 7. — פרעד ה. ריס, 43 יאר אלט, א דראג סיילסמאן פון וויטשיטא פאלס, טעקסעס, האט זיך אריינגעשאסן א קויל אין שטערן אין זיין צימער אין א היגן האטעל.

דער זעלבסטמערדער האט איבערגע־לאזט א צעטעלע צו זיינעם א ברודער הערי. אין דעם צעטעלע בעט זיך דער זעלבסטמערדער רחמים ביי זיין ברודער אז ער זאל אכטונג געבן אויף זיין ליב־סטען און טייערסטן פריינט, וועלכער איז אים געווען געטריי אלע זיינע יא־רען, — דאס איז זיין באליבטער הונט.

——(::)——

אלטער פארמער דער־מארדעט אין אלאסנא, מאניטאבא

יו מעקיי, 70־יאריקער פארמער, איז שטערבלאך פארוואונדעט געווארן לעצטן פרייטאג ביי׳טאג אין זיין היים, דריי מייל פון אלאנסא, מאנ. צוויי יונגעלייט, פון אלאנסא, זיינען ארעסטירט געווא־רען, און איינער פון זיי וועט אפשר אנ־געקלאגט ווערן אינ׳ם מארד.

עס ווערט באהויפטעט, אז די צוויי יונגעלייט זיינען געקומען צום פארמער בעטן ארבעט. ער זאל האבן זיי געזאגט, אז ער האט פאר זיי ניט קיין אנדער אר־בעט, ווי יעמן קארטאפל. דאס איז זיי ניט געפעלן געווארן, און איינער זאל האב־בען דאן געשאסן אויף דעם אלטן פון א ביקס.

אראבישע צייטונג זאָגט, אז "אידן גרייטן זיך צו מאכן אומרוען"

ירושלים, יולי 7 (איטא).— די ענג־לישע אויסגאבע פון דער אראבישער צייי־טונג "פאלאשטין", באהאנדלענדיק לארך טשענטעלארס שמועס מיט די אראבישע פירער, אין וועלכן ער האט זיי געזאגט אז דער קאלאניאלער אפיס האט ידיעות וועגן אראבישע פארבארייטונגען צו נייע אומרוען, — זאגט:

"די אידן גרייטן זיך קאנטיק צו באר־קעמפן די רעזולטאטן פון דעם באריכט פון דער שאו קאמיסיע, אין דעם ניט־גינסטיקן פאר זיי באריכט וואס זיי דערווארטן פון לארד סימפסאנס אויס־פארשונג, — דורך אויפרייצן אומרוען ווי זיי האבן עס געטאן לעצטן יאר. מיט דער הילף פון זייער רייזיקן פראפאגאנ־דע אפאראט, זוכן זיי אויסצוקערן עס אויף דיר אראבער".

די אינפארמאציע וואס דער קאלאני־אלער אפיס האט געקראגן וועגן די אומ־רוען וואס ווערן פארבארייטעט שטאמט זיכער פון די פאלעסטינער אידן, זאגט די צייטונג, און זי ניט צו, אז "די אראב־בער מוזן זעען אז די אידן זאלן ניט האב־בען די געלעגנהייט אבניפצוצווינגען אן אויסברוך".

פארטרעטער פון 20 נאציאנאליטעטן געהערט אויף ראדיאָ פרייטאג

א בבל פון שפראכן איז געהערט גע־ווארן פון דער סי. קיי. וויי. ראדיא סטאנ־ציע, ווינניפעג, לעצטן פרייטאג, לכבוד דעם 60־יאריקן יובילייי פון מאניטאבא, וואס וועט געפייערט ווערן אויבעראכטאג דינסטאג, יולי 15טן. אין דעם געמיש פון די שפראכן האט זיך אבער געהערט די אלגעמיינע נאטקע: דער רוף צו פריד־לאכער, געמיינשאפטלאכער ארבעט פון אלע נאציאנאליטעטן וואס באוואוינען די פראווינץ, פאר׳ן אלגעמיינעם וואוילי־זיין.

פארטרעטער פון 20 נאציאנאליטעטן און לענדער האבן בייגעטראגן צום פרא־גראם. אויסער די רעדעס געהאלטן אין די פארשיידענע שפראכן, זיינען אויך געגעבן געווארן מוזיקאלישע און כאר־לע נומערן פון פארשיידענע נאציאנאלי־טעטן, אין זייערע אייגענע שפראכן.

צוליב דער ניט־פאראויסגעזעענער אפוועזנהייט פון ה. י. ווייל׳דער, פרעזי־דענט פון "דאס אידישע וואָרט", איז די אידישע רעדע געהאלטן געווארן פון מאר־ריס נאסין פון דער צייטונג. אין איר איז אנגעצייגט געווארן אויף מאניטאב־בעם ריזיקן פראגרעס פאר די לעצטע 60 יאר און אירע גלענצנדיקע אויסזיכטן אויף דער צוקונפט, און די אידישע באר־פעלקערונג, וואס האט ביינעטראגן איר פולן חלק צו דער אנטוויקלונג פון דער פראווינץ, איז גערופן געווארן צו באטייליקן זיך אינ׳ם יום־טוב.

——(::)——

.ערט געווארן ביי בני־ברית קאָנווענשאָן

ווי מר. ל. ד. מאראנזניק מעלדעט אונז, האט ער געקראגן די ידיעה, אז א. ע. קאנטאר, דעלעגאט פון ווינניפעגער בני־ברית לאדזש ביי דער ב. ב. קאנווענשאן דיסטריקט נו. 6, איז דארטן געווערט גע־ווארן מיט דער באשטימונג ווי א מיט־גליד פון דער גענעראל־קאמיסיע.

אברהם אייזנפעלט, קרבן פון אן עקסידענט אויף פלאָרא עוועניו, טויט

איז אומגעווארפן געווארן פון א טראָק לעצטן מאָנטאָג. — צוויי דערטרונקען געוואָרן אין ווינניפעג ביטש.

אברהם אייזנפעלט, 36 יאר אלט, פון 109 אייקינס סטריט, וועלכער איז אומ־געווארפן געווארן פון א טראק לעצטן מאנטאג אויף פלארא עוועניו און סאל־טער סטריט, איז שבת אוונט געשטאר־בען אין סט. דזשאזעפס האספיטאל פון די וואונדן. דער קראנענער מאכט אן אויספארשונג היינט ביימאג.

ווי דער טרייבער פונ׳ם טראק, דזש. העילמאן, פון 2584 פארטרעווש עוועניו, דערציילט, זאל מר. אייזנפעלט האבן אזוי צעמיישט געווארן, אז ער איז גלייך אוועק אין עוועניו פונ׳ם טראק. מר. העיל־מאן זאל האבן אפגעקירצעוועט זיך, אבער יענער האט געקראגן א קלאפ מיט׳ן פעג־דער, און ער איז געפאלן צו ברוק, צע־שמעטערנדיק זיין שארבן.

ווען מען האט אים צוגענומען אין שפיטאל, האט מען געהאפט, אז ער וועט בלייבן לעבן. זיין לאגע איז אבער גע־ווארן אלץ ערנסטער, און ער איז גע־שטארבן שבת אוונט.

מר. אייזנפעלט איז ניט געווען פאר־הייראטן. ער האט אויבערגעלאזן א מוטער, צוויי שוועסטער און 1 ברודער אין ווינני־פעג, און נאך א שוועסטער אין מאנטרע־אל.

צוויי ווינניפעגער דערטרונקען זיך אין ווינניפעג ביטש

נ. ב. דיקערסאן, 29 יאר אלט, א ווי־ניפעגער, האט זיך דערטרונקען באדנדיק אין ווינניפעג ביטש לעצטן אוונט. אויף דעם זעלבן אופן איז דארטן אויף אומגע־קומען מייק רעימאנד, 17 יאר אלט, 901 קאלדערזש עוועניו. ביידע זיינען געווען קר־בנות פון "קרעמפס". זיי זיינען געווען גוטע שווימער.

א צאל גרעסערע און קלענערע אוטאָ־מאביל עקסידענטן האבן פאסירט נעכטן אין די נאכט פון שטאט אין וועלכע זי־בען פערזאן זיינען פארוואונדעט געווא־רען.

פאנגט אָן יערלאכן קאמפיין פאר בית-יתומים אין מערב קאנאדע

מר. א. אסאָווסקי, סופעראינטענדענט פון מערב קאנאדער בית יתומים האט נעכטן אנגעפאנגען זיין יערלאכן טור אי־בער מערב קאנאדע. אין די אינטערעסן פון מערב קאנאדער בית יתומים, מיט א מאס־מיטינג אין פארטעדזש לא פרוי־רי. זיין צוועק דאס יאר איז א דאפל־טער: צו שאפן די נויטיקע דריינען טוי־זענט דאלאר, וועלכע פארערן זיך צו אויפהאלטן די קינדער פון גאנץ מערב קאנאדע, און אויך צו באקאנען די אידי־שע פרוי פון אלע שטעט און שטעטלאך מיט דער ארבעט פאר דעם יתום.

ווי מר. אסאָווסקי גיט איבער, איז א פאקט, אז בלויז אין געציילטע פונקטן ווי ווינניפעג, יארקטאן, ברענדאן און עדמאנטאן זיינען די פרוינען טעטיק פאר־בית יתומים, בעת איבער גאנץ מערב קא־נאדע באגונגט זיך די פרוי מיט דעם וואס איר מאן גיט שוין פאר איר אויף, וואס איז ניט אלעמאל דער פאל.

צוויי טויזנט פרוינען מיטגלידערנס, מיט א מיניימום אפצאל פון איין בין דריי דאלאר א יאר אלזא, איז דער צוויי־טער צוועק פון מר. אסאָווסקי׳ס רייזע.

מר. א. אסאָווסקי

רעגירונג לייקנט אז אנטיסעמיטן האָבן אונטערגעצונדן רומעניש-אידי־שע שטעטל באַרשא

בוקארעסט, יולי 7 (איטא).— אין פארבינדונג מיט דער שריפה איינ׳ם שטעטל בארשא, אין וועלכער 128 הויי־זער זיינען פארברענט געווארן און צוויי טויזנט אידישע נפשות פארבליבן אן א דאך איבער׳ן קאפ, — האט דעפוטאט פישער טעלעגראפירט צום אינער׳ן מי־ניסטער, פאדערנדיק אן אונטערזוכונג וועגן די אורזאכן פון דער שריפה.

דאס מיניסטעריום, אין א קאמיוניקאט צו דער פרעסע, דערקלערט, אז אן אונ־טערזוכונג פון דער מאכט האט עפסט געשטעלט, אז די שריפה האט זיך אנגע־פאנגען דורך נאכלעסיקייט אין דער היים פון דר. סאלאמאן, וועמעס הויז איז איינע פון די אפגעברענטע. אלע אנ־דערע באהויפטונגען וועגן דעם אפשטאם פון דער שריפה זיינען גרונדלאז. די פוי־ערים האבן געהאלפן אויסצולעשן די שריפה.

דער קאמיוניקאט לויטעט ווייטער, אז א קאמיטעט, אונטער דער פארזיצער שאפט פון דער אלמנה־קעניגן מערי, האט באשלאסן צו שטיצן מיט געלט די געליטענע פון דער שריפה.

קייבלס קיין לאנדאן, בערלין און אנ־דערע פונקטן לויטן אבער, אז די שרי־פה איז געמאכט געווארן פון כוליגאנעס. דאס ווערט דערווייזן דערמיט, וואס די ברוינמער אין שטעטל זיינען פארווארן פון געווארן פריער מיט שטייגער, וואס האט געשטערט די ארבעט פון די פייער לעשער.

אויסדויער עראָפּלאן לאנדעט נאָך איבער 23 טעג אין דער לופטן

שיקאגא, יולי 5. — נאך איבער 23 טעג אין דער לופטן, האבן דזשאן און קענעט נעכטן אוונט אראפגעבראכט זיי־ער עראפלאן "סיטי אף שיקאגא" צום באדן.

ווען זיי האבן געלאנדעט, איז עס גע־ווען 553 שעה מיט 45 מינוט זינט זיי האבן פארלאזן די ערד. דאס איז מיט 133 שעה מער, ווי וועלכער ס׳איז אנ־דער אויסדויער עראפלאן האט זיך ווען געהאלטן אין דער לופטן. און זיי וואלטן זיך ווארשיינלאך געהאלטן נאך אין דער לופטן, ווען אן אויל קלאפאן ווערט ביי זיי ניט קלאיע, צווינגענדיק זיי צו לאנדן.

דער עראפלאן אין די נאנצע צייט גע־שטאנען אין ראדיא פארבינדונג מיט דער ערד, און פלעגט ארויספארען נאזאלין, ווען דער ערד זאל זיין גרונדלאז, די פוי־ערים האבן געהאלפן אויסצולעשן די שריפה.

דער קאמיוניקאט לויטעט ווייטער, אז א קאמיטעט, אונטער דער פארזיצער שאפט פון דער אלמנה־קעניגן מערי, האט באשלאסן צו שטיצן מיט געלט די געליטענע פון דער שריפה.

קייבלס קיין לאנדאן, בערלין און אנ־דערע פונקטן לויטן אבער, אז די שרי־פה איז געמאכט געווארן פון כוליגאנעס. דאס ווערט דערווייזן דערמיט, וואס די ברוינמער אין שטעטל זיינען פארווארן פון געווארן פריער מיט שטייגער, וואס האט געשטערט די ארבעט פון די פייער לעשער.

א צאָל אידן ערנסט פארוואונדעט אין פאָג־ראָם אין קאָוועל

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ווארשע, יולי 7 (איטא).— די מאכט האט איינגעשטעלט ארדענונג אין קא־ווע׳ל נעכטן. 12 אידן וואס זיינען געווען ארעסטירט זיינען באפרייט געווארן. דער פאליציי שעף האט דערקלערט, אז די ראיאטן האבן ניט אנגענומען קיין גרויסן מאסשטאב, און אז זיי זיינען אנ־געפירט געווארן בלויז פון סטודענטן און נימנאזיסטן וואס געפינען זיך אויף וואַ־קאציע.

לויט ידיעות פארעפנטלאכט פון דער "איטא" נעכטן, זיינען די ראיאטן יא גע־ווען פון אן ערנסטן כאראקטער, אז אי־בער 40 אידן זיינען פארוואונדעט געווא־רען, אייניקע פון זיי זייער ערנסט. די כוליגאנעס האבן אויסגעשלאגן פענסטער אין אידישע הייזער און האבן אומגע־שטערט געהויעיק כמעט א נאנצן טאג, ווען א אידישע דעלעגאציע האט זיך גע־ווענדעט צום פאליציי שעף מיט דער בק־שה אז ער זאל באשיצן די אידישע איינ־וואוינער, האט ער געענטפערט, אז ער האט ניט גענוג פאליציי.

——(::)——

שווערע ארבעטסלאָזי־קייט אין סאסקאטון

סאסקאטון, סאסק., יולי 7.— מעיאר דזשאן וו. הערי האט דערקלערט, אז ער נעפינט די ארבעטסלאזיקייט לאגע אין שטאט "פארצווייפלט און קריטיש", און ער וועט היינט פארשלאגן דעם סיטי קאונסיל געוויסע פלענער וועגן פאר־לייכטערן די לאגע. צווישן אנדערע, פלאנעווענט ער צו איילן זיך מיט שטאט־טיקע ארבעטן, ארויפשטעלנדיק צו צוויי "שיפטס", כדי צו באזארגן א גרעסערע צאל מענשן מיט ארבעט.

——(::)——

אייזיק גרינבערג טויט

נאך א לאנגער קראנקהייט, איז אין שפיטאל נעכטן געשטארבן אייזיק גרינ־בערג, א באקאנטער תושב פון ווינניפעג, פאר א סך יארן דער איינגנטימער פון הדרי־גורם סטאר אויף סעלקירק עוועניו.

דער פארשטארבענער האט איבערגע־לאזן א פרוי און צוויי קינדער.

——(::)——

יונג הדסה באשטימט פופציק טויזנט דאָלאר פאר קאָלאָניע אין פאלעסטינע

קליוולאנד, יולי 7 (איטא).— אויף דער נעכטיקער זיצונג פון דער אכטער יערלאכער קאנווענשאן פון יונג הדסה איז אנגענומען געווארן אז פופציק טוי־זענט דאלאר וועלן איינוועסטירט ווערן אויף צו בויען א קאלאניע מיט׳ן נאמען "פרדס חנה", כדי צו לייזן דאס פראב־לעם פון די קינדער וואס ענדיקן די שול אין דער קאלאניע מאיר שפיה. קינדער, וואס זיינען פארארבעטערט אין אראנזש־פארם פלאנטאציעס וועלן גע־לערנט ווערן אין דער נייער קאלאניע.

אויף דער פארמיטאג זיצונג האט לור־אים ליפסקי געהאלטן א רעדע און האט געלויבט די יונג הדסה פאר איר איבער־געגעבנקייט צו דער ארבעט אין פאלעס־טינע. ראביי סילווער האט געהאלטן א רעדע אויף דעם באנקעט פאר די דעלע־גאטן, און האט איינגעדרעקט די האפע־נונג, אז די מיטגלידער פון יונג־הדסה וועלן פארשפרייטן טעטיקייט צווישן דער אמעריקאנער יוגנט. די קאנווענשאן וועט זיך היינט שליסן.

——(::)——

צוויי נייע ביכער פון אברהם רייזין ארויס אין סאָוועטישן רעגירונגס פאָרלאָג אויף רוסיש

מאסקווע, יולי 7 (איטא).— ניט קו־קענדיק דערויף וואס די אידישע קאמו־ניסטישע פארלאגן אין סאוועטן פאר־באנד האבן ארייגגעלייגט אברהם רייזין אין חרם אריין, און זיך צוריקגעצוגן פון ארויסלאזן זיינע ווערק, האט דער סאוועט־טישער רעגירונגס פארלאג "נאסאיזדאט" היינט פונדעסטוועגן ארויסגעזאלן צוויי נייע בענדער פון רייזין׳ס ווערק אין אי־בערזעצונג אויף רוסיש.

די צוויי נייע בענדער וואס זיינען היינט דערשינען אין דעם מלוכה־פארלאג זיינען: "ליכט און שאטן" און "אין שטעטל". זיי באשטייען פון רייזין׳ס סקיצען און קלענערע דערציילונגען און וועלן ברייט ארווערטייזט ווערן אין דער נאנצער סאוועטישער פרעסע איבערן נאנצן לאנד.

——(::)——

ח. נ. ביאליק אָפּגעפאָרן קיין איראָפּע

תל־אביב, יולי 7 (איטא). — דער באר־וואוסטער העבריאישער דיכטער, חיים נחמן ביאליק, איז אפגעפארן קיין אייראָ־פע, וואו ער וועט פארברייטענען צוויי מאָ־נאטן צייט.

אלטער פארמער דער־מאָרדעט אין אלאסנא, מאניטאָבא

יו מעקיי, 70־יאריקער פארמער, איז שטערבלאך פארוואונדעט געווארן לעצטן פרייטאג ביי׳טאג אין זיין היים, דריי מייל פון אלאנסא, מאנ. צוויי יונגעלייט, פון אלאנסא, זיינען ארעסטירט געוואָ־רען, און איינער פון זיי וועט אפשר אנ־געקלאגט ווערן אינ׳ם מארד.

עס ווערט באהויפטעט, אז די צוויי יונגעלייט זיינען געקומען צום פארמער בעטן ארבעט. ער זאל האבן זיי געזאגט, אז ער האט פאר זיי ניט קיין אנדער אר־בעט, ווי יעמן קארטאפל. דאס איז זיי ניט געפעלן געווארן, און איינער זאל האב־בען דאן געשאסן אויף דעם אלטן פון א ביקס.

זעלבסטמערדער בעט אין זיין צוואה מען זאָל אכטונג געבן אויף זיין הונט

ניו־ארלינס, יולי 7. — פרעד ה. ריס, 43 יאר אלט, א דראג סיילסמאן פון וויטשיטא פאלס, טעקסעס, האט זיך אריינגעשאסן א קויל אין שטערן אין זיין צימער אין א היגן האטעל.

דער זעלבסטמערדער האט איבערגע־לאזט א צעטעלע צו זיינעם א ברודער הערי. אין דעם צעטעלע בעט זיך דער זעלבסטמערדער רחמים ביי זיין ברודער אז ער זאל אכטונג געבן אויף זיין ליב־סטען און טייערסטן פריינט, וועלכער איז אים געווען געטריי אלע זיינע יא־רען, — דאס איז זיין באליבטער הונט.

——(::)——

אלטער פארמער דער־מאָרדעט אין אלאסנא, מאניטאָבא

יו מעקיי, 70־יאריקער פארמער, איז שטערבלאך פארוואונדעט געווארן לעצטן פרייטאג ביי׳טאג אין זיין היים, דריי מייל פון אלאנסא, מאנ. צוויי יונגעלייט, פון אלאנסא, זיינען ארעסטירט געוואָ־רען, און איינער פון זיי וועט אפשר אנ־געקלאגט ווערן אינ׳ם מארד.

עס ווערט באהויפטעט, אז די צוויי יונגעלייט זיינען געקומען צום פארמער בעטן ארבעט. ער זאל האבן זיי געזאגט, אז ער האט פאר זיי ניט קיין אנדער אר־בעט, ווי יעמן קארטאפל. דאס איז זיי ניט געפעלן געווארן, און איינער זאל האב־בען דאן געשאסן אויף דעם אלטן פון א ביקס.

פרוי געשאסן פון באנדיט ווען זי גייט אריין אין א היגער דראָג סטאָר

כאוואוסטער אידישער ארבעטער פירער דער־טרונקען

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ניו־יארק, יולי 7 (איטא).— וויליאם בלום, פארזיצער פון "דזשאינט בארד" פון דער קלאוקמאכערס יוניאן, ניו־יארק, איז דערטרונקען געווארן באדנדיק זיך אין שווים־באסיין פון בראקווארער לייר־באר קאלערזיש.

בלום איז געווען 38 יאר אלט. ער האט ניט געקאנט שווימען, און ער איז פאר־גאנגען אין א צו טיפן פלאץ און ניט גע־קאנט צוריקקערן זיך. אלע פארזוכן צו ברייינגען אים צוריק צום לעבן זיינען דורכגעפאלן.

——(::)——

כלה באצאלט פינף טויזנט דא־לאר פאר א זעלטענער סטענ־גע פאר איר חופה קלייד

לאס אנדזשעלעס, קאל., יולי 7.— כדי צו פארזיכן איר לעבן, האט א היגע ריי־כע כלה געזוכט אנצוטאן אזא חופה קלייד, וואס זאל זיין אנדערש ווי די חופה קליידער פון קבצנ׳ישע כלות, — און זי האט איר ציל דערגרייכט: זי וועט אים יראה השם גיין צו דער חופה אין א זיבן טויזנט דאלאר׳דיקער קלייד.

דער טייערסטער ארטיקל אין דער דא־זיקער קאסטבארער חופה־קלייד איז א שטיקל סטענגע פון א קלייד פון דער גע־וועזענער אימפעראטארן יורזשין, די פרוי פון דעם לעצטן באנאפארט, נאפאלעאן דעם דריטן.

די דאזיקע טייערע מציאה האט די "גליקלאכע" כלה ארויסגעקראגן פון אן אייראפייאישן מוזיי, אויף דער שתדלנות פון אירע אנגעהענע פריינט, וועלכע האב־בען באצאלט דערפאר פינף טויזנט דא־לאר.

פארשטייט זיך, אז די ארבעטסלאזי־קייט פראבלעם אין די פאראייניקטע שטאטן, קאן פון אזעלע "ישועות" ניט געלייזט ווערן און די גענגסטער עפידר־מיע וועט צוליב אזא "גוואלדיקן אויפטו־" ניט אפגעשטעלט ווערן.

אראבישע צייטונג זאָגט, אז "אידן גרייטן זיך צו מאכן אומרוען"

ירושלים, יולי 7 (איטא).— די ענג־לישע אויסגאבע פון דער אראבישער צייי־טונג "פאלאשטין", באהאנדלענדיק לארך טשענטעלארס שמועס מיט די אראבישע פירער, אין וועלכן ער האט זיי געזאגט אז דער קאלאניאלער אפיס האט ידיעות וועגן אראבישע פארבארייטונגען צו נייע אומרוען, — זאגט:

"די אידן גרייטן זיך קאנטיק צו באר־קעמפן די רעזולטאטן פון דעם באריכט פון דער שאו קאמיסיע, אין דעם ניט־גינסטיקן פאר זיי באריכט וואס זיי דערווארטן פון לארד סימפסאנס אויס־פארשונג, — דורך אויפרייצן אומרוען ווי זיי האבן עס געטאן לעצטן יאר. מיט דער הילף פון זייער רייזיקן פראפאגאנ־דע אפאראט, זוכן זיי אויסצוקערן עס אויף דיר אראבער".

די אינפארמאציע וואס דער קאלאני־אלער אפיס האט געקראגן וועגן די אומ־רוען וואס ווערן פארבארייטעט שטאמט זיכער פון די פאלעסטינער אידן, זאגט די צייטונג, און זי ניט צו, אז "די אראב־בער מוזן זעען אז די אידן זאלן ניט האב־בען די געלעגנהייט אבניפצוצווינגען אן אויסברוך".

פאָרשונג, — — דורך אויפרייצן אומרוען

ווי זיי האבן עס געטאן לעצטן יאר. מיט דער הילף פון זייער רייזיקן פראפאגאנ־דע אפאראט, זוכן זיי אויסצוקערן עס אויף דיר אראבער".

די אינפארמאציע וואס דער קאלאני־אלער אפיס האט געקראגן וועגן די אומ־רוען וואס ווערן פארבארייטעט שטאמט זיכער פון די פאלעסטינער אידן, זאגט די צייטונג, און זי ניט צו, אז "די אראב־בער מוזן זעען אז די אידן זאלן ניט האב־בען די געלעגנהייט אבניפצוצווינגען אן אויסברוך".

אלטער פארמער דער־מאָרדעט אין אלאסנא, מאניטאָבא

.ערט געווארן ביי בני־ברית קאָנווענשאָן

פאָרשונג, — — דורך אויפרייצן אומרוען

פאָרשונג, — — דורך אויפרייצן אומרוען

פאָרשונג, — — דורך אויפרייצן אומרוען

פאָרשונג, — — דורך אויפרייצן אומרוען

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
דאס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די קריטיק קענן ווייץ-פול

אז איינעם גייט גוט, דאן איז ער אין די אויגן פון דער וועלט א חכם און העכער פון קריטיק. הויבט אים אָן גיין מיט׳ן פוטער אראָפּ, איז ער א שלים׳מזל און א לא יוצלה, און עס געפינען זיך א סך בעלנים צו קריטיקירן אים.

דער ווייץ-פול, אָרגאניזירט אין מערב קאנאדע פון אהרן סאפירא, האט פון אָנהויב באגעגנט זיך מיט זייער א שארפער קענגערשאפט מצד די תבואה ספעקולאנטן. די פארמערס האבן אבער זיך גיט געלאזט פארפירן פון דער אנטי-פול פראפאגאנדע, און דער פול איז געגרינדעט געוואָרן.

פאר די פינף יאר פון זיין עקזיסטענץ, האט דער פול כמעט אלעמען איבערצייגט אין זיין נוצלאכקייט פאר׳ן פארמער. אמווי׳ס האט דער לעצטער אים אנערקענט, און דער פול האט זיך אלץ שטארקער באפעסטיקט אין די פריידי פראָוויינצן, דערוועדבנדיק א גרויסן קאפיטאל און א ריזיקע נעץ פון איינענע עלעוואטאָרן. די שטימע פון קריטיק איז כמעט ווי אנשוויגן געוואָרן, — באזונדערס ווען די ווייץ-ספעקולאנטן זיינען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז זיין עקזיסטענץ איז ניט קיין באזונדער שטערונג פאר זייערע תבואה ספעקולאציעס . . .

אבער אט איז געקומען דאס שווערע יאר פון 1930. פרייזן זיינען גע-פאלן, און דער ווייץ-פול, וועלכער האט ניט פאראויסגעזעען און האט ניט געקאנט פאראויסזעען די קאטאסטראפע, איז אין א געדריקטער לאגע. איצט האבן זיך די קריטיקער ווידער ארויפגעוואָרפן אויף אים מיט זייער גאנצער קראפט. זיי זיינען איצט די חכמים: "מיר האבן אבער פריער געזאגט". . .

די הויפט נארישקייט וואס דער פול זאל דאס יאר האבן באגאנגען איז געווען דאס. וואס ער האט ניט געוואלט פארקייפן זיינע ווייץ אויף דעם נידעריקן, לויט דאמאלסדיקע בריטישן מארק, און האט אזוי דעם מארק פארלאָרן. ארגענטינע האט אערע ווייץ יא געוואָלט פארקויפן אויף יענעם פרייז, און האט פארכאפט דעם בריטישן מארק. איצט וואָלט שוין דער פול זייער גערן גענומען יענעם פרייז. אבער איצט איז שוין דער פרייז אויף 30-40 סענט א בושל נידעריקער.

אין אט דעם חשבון פארמאכט מען אבער די אויגן אויף א וויכטיקן פאקט: ווען קאנדער פול וואָלט לעצטן הארבסט געלאזט זיינע ווייץ פריי פליסן צום בריטישן מארק, וואָלט ארגענטינע אלצאיינס געוואָלט פארקויפן אירע ווייץ, און וואָלט געשניטן די פרייזן. עס וואָלט זיך דאן אָנגעפאנגען א האלב-שניידנדיקע קאָנקורענץ צווישן ארגענטינע און קאנאדע, — און אמעריקע וואָלט וואַרשיינלאך אויך ניט געשוויגן, — וואָס וואָלט שוין פרי אין האַרבסט אראָפּגעטריבן די פרייזן פון ווייץ צו א נידעריקן פלאך, ווי זיי האלטן איצט.

מיט אזעלכע לאגעס נוצן זיך טאקע אפט אויס די ספעקולאנטן: זיי קויפן אויס די ווייץ אויף דעם נידעריקן מארק און לאָזן עס דערנאך אַרויס ביסלאכווייז, איינשטעלענדיק אין א געוויסער מאס די פרייזן.

די פארמערס, באזונדערס די אָרימערע, וואָס קאָנען ניט האלטן זייער ווייץ, פלעגן טאקע ביז דער דערשיינונג פונ׳ם פול זייער פיל ליידן דער-פון וואָס זיי פלעגן מוזן ארויסלאָזן זייערע ווייץ פרי אין האַרבסט, אויף א פארפלייצטן מארק. שפעטער, ווען די פרייזן פלעגן ווערן העכער, פלעגן דערפון שוין געוויינען די ספעקולאנטן, וואָס האבן געהאלטן דעם פארמערס ווייץ אין זייערע הענט.

די אויפגאבע פון דעם פול איז דאך טאקע געווען צו באשיצן דעם פארמער און געבן אים די גלעגענהייט צו געניסן אליין פון די געהעכערטע פרייזן אויף זיינע ווייץ. די אויפגאבע פון פול איז אויך ניט צו דערלאָזן צו א סעזאָנער פארפלייצטן פונ׳ם ווייץ-מארק פאר דעם בענעפיט פון די ספע-קולאנטן, נאר פארשפרייטן די דיסטריבוציע לויט דער אָנפראגע.

אז דער דאָזיקער פרינציפּ איז א געזונטער, איז צו זען פון דעם, וואָס אין די פאראייניקטע שטאטן, וואו עס איז ניטאָ קיין "פול", האט די רעגי-רונג, דורך איר "פארם בארד", אָנגענומען די מיטלען פונ׳ם ווייץ-פול אין דער איצטיקער קריטישער צייט. אנשטאט צו טרייבן דעם פארמער צו פארקויפן זיינע ווייץ אום יעדן פרייז, זוען ניט דער פול און ניט די אמעריקאנער פארם-ביוראָ, וואָלטן די פרייזן פון ווייץ איצט געשטאנען ווארשיינ-לאך נאך א סך נידעריקער, ווי זיי זיינען איצט.

עס קאָן זיין, אז דער ווייץ-פול איז באגאנגען געוויסע פעלערן דאס יאר. אפשר האט ער יא געדארפט פאראויסזעען די לאגע אויפ׳ן וועלט מארק און האנדלען אביסל אנדערש. נעמענדיק אין אָנבאטראכט די אומשטענדן, ער וועט אבער לערנען פון זיין דערפארונג. די הויפט זאך איז, וואָס ער באַ-זירט זיך אויף א געזונטן פרינציפּ, — צו פארהיטן פאר׳ן פארמער די פראָ-פיטן פון זיין פראצע.

ניט געקוקט אויף דער קריטישער לאגע, האבן די מייסטע מערב קאָ-נאדער פארמערס ניט פארלאָרן זייער צוטרוי צום פול, און מען קאָן זיין זיכער, אז דער קריזיס וועט פארבייגיין און דער פול וועט ווייטער געוויינען אין מאכט און איינפלוס.

א יאָר בריטישע ארבעטער רעגירונג

עס איז שוין איבער א יאָר, זינט די בריטישע ארבעטער רעגירונג איז אריין אין מאכט. זי שטייט איצט פנים-אל-פנים מיט א רייע גרויסע אי-נערלאכע און אויסערלאכע פארבלעמען, מיט וועלכע זי קאָן זיך דערווייל ניט ספראָוווען.

דאס מיינט אבער ניט, אז זי האט גארנישט ניט אויפגעטאָן פאר׳ן יאָר אין מאכט, ניט געקוקט אויף דעם. וואָס דאס איז איר אָנגעקומען זייער שווער, זייענדיק אין דער מינדערהייט אין פארלאמענט. דאס איז א קורצער ליסט פון אירע דערגרייכונגען:

זי האט דורכגעפירט א געזעץ צו באשיצן די קאָנסומענטן פון "פראָ-פיטירן"; האט אויסגעבעסערט דעם געזעץ וועגן אלמנות פענסיע; האט אויסגעברייטערט דעם ארבעטסלאָזיקייט פארזיכערונג געזעץ. העכערנדיק דעם שול-עלטער פון קינדער ביז 15 יאָר, מיט׳ן רעכט צו קריגן גלייך אר-בעטסלאָזיקייט שטיצע. אויב זיי קאָנען ניט קריגן קיין ארבעט; האט פאר-קירצט די ארבעטס-שעה׳ן פון די מיינערס. און א. וו.

אין אויסערלאכע פראגעס, האט זי איינגעשטעלט דיפלאָמאטישע באַ-ציאונגען מיט סאָוועט רוסלאנד; האט צוריקגעצויגן די בריטישע ארמיי אין דייטשלאנד; האט געשאפן פריינטלאכערע באציאונגען מיט די שטאטן און האט דורכגעפירט דעם פלאטן אפמאך, און האלט ביי שליסן אן אפמאך מיט ענגלאנד.

די ארבעטסלאָזיקייט און די לאגע אין אינדיע זיינען איצט די וויכ-טיקסטע מליוכה פראָבלעמען פון ענגלאנד. די ארבעטער רעגירונג איז מיט שולדיק אין דעם, וואָס די פראָבלעמען זיינען געשאפן גוואָרן. אבער מען דערוואַרט פארט פון איר, אז זי זאָל צו זיי געפינען כאָטש א טיילווייזע ליי-זונג.

פאר איר דורכפאל אין דער לייזונג פון אט די פראָבלעמען וועט זי מוזן ליידן, כאָטש עס איז ניט ווארשיינלאך, אז וועלכע ס׳איז אנדער פאר-טיי זאָל זיין אין א בעסערער לאגע זיי צו לייזן.

די שארפזיניקייט פון אלטן ישוב אין ארץ ישראל

(ספעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט")

פון י. איינער

גאנץ אפט פלעגן זיך פירן וכוחים צווי-שען דעם אלטן ישוב און ניי-אָנגעקומע-נע אידן פון אייראָפּע וועגן די ענגלענ-דער אלס מענשן און רעגירער. אין דער צייט וואס די אייראָפּייאישע אידן זיי-נען געווען איינגעגלויבט אין די ענגלענ-דער ממש ווי אין א גוטן אידן, ניט נע-לאָזן דערן קיין שלעכט וואָרט אויף זיי, אימער געשילדערט זיי ווי די געוויסנ-האפטסטע און אידעאליסטישע רעגירער אויף דער וועלט, און בנוגע אידן, האבן זיי באהויפּטעט, איז דאך נישטא דאס צווייטע פאלק וואס זאָל זיין אזוי פריינט-לאך געשטימט. אין דער זעלבער צייט האט דער אלטער ישוב נע׳בטל׳ט חלו-מות און אויסגעלאכט די נאאיוויטעט און קורצזיכטיקייט פון די אייראָפּייאישע אי-דען. די ענגלענדער, האט דער אלטער ישוב געשריען, זיינען בעלי גאוה, כיט-רע, עגאָאיסטיש ביז אין דער העכסטער שטופּע און דערצו גאנץ ווייט פון צו זיין אידן-פריינט . . . איר מענט זיין מיט צען קעפּ וועלן אייך די ענגלענדער דאך אָפּנארן; זיי וועלן אייך לויבן, חנפ׳ענען, צוזאָגן הרים וגבעות, חתמ-ענען כל׳ערליי "היסטאָרישע דאָקומענטן" און וועלן קיינמאל ניט מקים זיין. דער ענגלענדער ווייס נאר ניט וואס עס הייסט טאָן פאר א צווייטן; ער איז א קינסט-לער אויף צו פארמאכסקירן, א זאך אבער וואס ער זאָל ניט טאָן האט ער איין מיין: ענגלענער און ענגלענדער . . . .

די אורזאך פון אזא שארפן ווידער-שפּרוך צווישן די צוויי מיינונגען איז דאס וואס די אייראָפּייאישע אידן האבן אימער איינגעהילט דאס ענגלישע פאלק אין נאאיווע, איינפאכע קינדערשע ראָ-מאנטיק, וואס איז פארבונדן מיט ר׳ מנשה בן ישראל, דיזראעלי און תנ״ך. און אין אמת׳ן זיינען דאך די ענגלענדער זייער ווייט פון דער "בייבל", ווען עס האנדלט זיך וועגן מאטעריאלע אינטע-רעסן. דער אלטער ישוב, דאנענען, האט שוין נעהאט מער באגריף וועגן זיי, ווייל ער האט זיי געזעען אין עניפּסן און אין אנדערע ענגלישע קאָלאָניעס, וואוהין זיי ערע פארשטייער פארן אפט זאמלען געלט. ער האט דעריבער אימער געוואָרנט — גלויבט ניט! עס איז א טפשות צו רעדן וועגן א הויכער מיסיע, וועלכע די ענגלענדער דארפן מכלומרשט דערפיל׳ן. זיי טראכטן לחלוטין ניט וועגן היסטאָרי-שע מיסיעס, אויסער איינענע אינטערעסן און איינענע נוצן . . .

א גרייז-נרויער איד פון דעם אלטן ישוב האט מיר מיט פארדרוס אן פאר-ביטערונג דערציילט ווי ער האט אמאל שיר ניט געקראָגן פעטש פאר זיין אפי-קורסות בנוגע ענגלענדער. מ׳האט אים גע-זידלט, אָנגערופן פארראטער און א. וו. און מיר האט ווי נעטאָן דאס הארץ,— זאגט דער איד; פאר דעם נאאיוון צוטרוי קלעגערע גרופּקעס, פון צוויי דריי מיינען אין יעדער ביי באזונדערע קאָלאָניסטן, אזוי ביז איבער שניט-צייט.

שבת און זונטאג נאך האבן זיי געהאט די מעגלאכקייט פון צוזאמענטרעפן זיך אין א געוויסן פונקט, אויסרייד׳ן, אויסלא-כען, אויסזינגען און אויסלעבן זיך פאר א נאצעער וואך.

שלמה האט זיך געקאכט מער פון אלע מען.

— איז קיין אנדער אויסוועג ניט געבליבן נאר זיך צו צעשיידן — צוטוליען זיך צו קלעגערע גרופּקעס, פון צוויי דריי מיינען אין יעדער ביי באזונדערע קאָלאָניסטן, אזוי ביז איבער שניט-צייט.

שבת און זונטאג נאך האבן זיי געהאט די מעגלאכקייט פון צוזאמענטרעפן זיך דער, וועלכע האבן אזוי ליידנשאפטלאך פארטיידיקט די ענגלענדער, זאגן אז זיי האבן זיך ניט וואס צו שעמען. ווייל דאס איז ניט קיין טעות פון א יחיד אדער יחידים, נאר פון א גאנצן פאלק — דאס גאנצע אידישע פאלק האט זיך געגאנדט און זיין אנטוישונג איז פון היסטאָרישער גרויס און באדייטונג.

דערביי מערקט זיך א מאדנע דואלי-טעט: די אנטוישונג איז טאקע טיף און גרויס, אבער די אידן האבן פארט צווישן ענגלענדער איבערגעגעבענע און איינ-פלוסרייכע פריינט, מער, ווארשיינלאך, ווי צווישן אנדערע פעלקער. אט דער אומשטאנד פארלייכטערט ניט, נאר ער מאכט שווערער. ער שאפט אן אומבא-קוועמע דואליטעט אין געפיל אין שטי-מונג. עס איז גענוג מ׳זאָל דערמאָנען דעם נאמען פון לארד באלפור און יעדער איינער ווערט אין יענעם מאמענט פאר-שווינען, שטריינגען זיך אָן און דערשטיקט אין זיך דעם געפיל פון צער און צארן. דאס קאָן מען אויך זעען פון דער באל-פור אקציע, וואס ווערט איצט דורכגע-פירט דורך דעם נאציאָנאל פאנד. טאג-טעגלאך דערהאלטן זיך ידיעות פון פאר-שיידענע לענדער, וואו נאר עס געפינען זיך אידן, וועגן גרויסן דערפאלג און באַ-גייסטערונג, מיט וועלכער פארשיידענע שיכטן און גרופּעס פון פאלק באטייליקן זיך אין פאראייביקן באלפור׳ס נאמען. "על אפם ועל חמתם" פון די שונאים, וואס ווילן מאכן צו נישט די דעקלעראַ-ציע וועט דאס אידישע פאלק אויף א געהעריקן אופן, מיט א סומע פון א האל-בען מיליאָן דאָלאר. וואס די באלפור אקציע דארף אריינברייגגען, שטעלן א פעסטן מאָנומענט פאר באלפור׳ן, א מאָ-נומענט וואס אין פארבונדן מיט באדן דערוועב און קאָלאָניזאציע. אין עברית איז פאראן זייער א שיינער אויסדרוק פאר שטעלן א מאָנומענט — "לעשות נפש". אזוי פאראייביקן באלפור׳ס נאָ-מען הייסט ווירקלאך, שאפן א נפש, שאפן א זאך וואס איז דירעקט פארבונדן מיט דעם לעבן, און וועט אן איכפּולס געבן צו ווייטערדיקער אנטוויקלונג.

אבער אויסער די חסידי אומות הער-לם איז די אמונה אין ענגלענדער אינ-גאנצן אויסגעוועפט געוואָרן. דער אל-טער ישוב לאכט אָפּ פון די פראָ ענג-לענדער, הויפּטזעכליך איצט, בשעת דעם אויפשטאנד אין אינדיע, וועלכן מען דער-שטיקט אזוי גרויזאם און מען ישוב׳ט זיך נאר ניט פאר יעדן שאם. אין ארץ ישראל האבן די באאמטע פון דער ר׳ע-גירונג געמאכט א צינישע דערקלערונג פאר דער אונטערזוכונג קאמיסיע, אז מען האט ניט געשאפן וועגן דער באל-שעעניש, נאר מען האט זיך באנוצט מיט א פאמפּע פון פייער-לעשער, ווייל זיי האבן זיך איבערצייגט אז דאס ווערקט אבבעסטן. אבער אין אינדיע, ווי עס איז דערקלערט געוואָרן אין פארלאמענט, האט דער לופט פלאט אראָפּגעוואָרפן 5 טויזנט באמבעס. געטאָ אזא נארישקייט — אוועקגעלאָזן א זיכערן מיטל, ווי א וואעסר-שטראם פון פייערלעשער, און באנוצט זיך מיט באמבעס . . . ווי עס ווייזט אויס, — זאגט דער אלטער ישוב, אין מיט וואסער גוט צו באשיצן נאר די אידיש-ענגלישע פריינט און אלס באַ-ווייז דינען חברון, צפת און אנדערע שטעט פון ארץ-ישראל. . . . .

און אויב ניט קיין נאציאָנאלע היים, — זאגט דער אלטער ישוב, האבן מיר מיט דעם טערק בעסער געלעבט, רואיקער און טאקע מיט מער כבוד, אויסער אין דער צייט פון קריג, ווען צווישן דעם ישוב און דער מאכט האט שוין דער שטן געטאנצט.

"אויב ניט קיין נאציאָנאלע היים", — אבער אויב די ענגלענדער האבן אויף איצט ניט געקאָנט אומברייגגען די היים, ניט קוקנדיק אויף אלע כחות בגלוי און בסתר, וואָס זיי האבן פאר דעם אָפּגעגע-בען, וועלן זיי דאס שוין קיינמאל ניט דורכפירן. סיידן . . . סיידן די אידן וועלן אבבעסטן. אבער אין אינדיע, ווי עס איז דערקלערט געוואָרן אין פארלאמענט, האט דער לופט פלאט אראָפּגעוואָרפן 5 טויזנט באמבעס. געטאָ אזא נארישקייט — אוועקגעלאָזן א זיכערן מיטל, ווי א וואעסר-שטראם פון פייערלעשער, און באנוצט זיך מיט באמבעס . . . ווי עס ווייזט אויס, — זאגט דער אלטער ישוב, אין מיט וואסער גוט צו באשיצן נאר די אידיש-ענגלישע פריינט און אלס באַ-ווייז דינען חברון, צפת און אנדערע שטעט פון ארץ-ישראל. . . . .

— זאגט דער אלטער ישוב, האבן מיר מיט דעם טערק בעסער געלעבט, הויפּטזעכליך איצט, בשעת דעם אויפשטאנד אין אינדיע, וועלכן מען דער-שטיקט אזוי גרויזאם און מען ישוב׳ט זיך נאר ניט פאר יעדן שאם. אין ארץ ישראל האבן די באאמטע פון דער ר׳ע-גירונג געמאכט א צינישע דערקלערונג פאר דער אונטערזוכונג קאמיסיע, אז מען האט ניט געשאפן וועגן דער באל-שעעניש, נאר מען האט זיך באנוצט מיט א פאמפּע פון פייער-לעשער, ווייל זיי האבן זיך איבערצייגט אז דאס ווערקט אבבעסטן. אבער אין אינדיע, ווי עס איז דערקלערט געוואָרן אין פארלאמענט,

חסידישע דינאסטיעס אין ווין

(ספעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט")

פון מ. א. טענענבלאט

ווין איז אין די קריגס-יאָרן געוואָרן א צענטער פון חסידות און פון באַרימטע דינאסטיעס. ווען רוסלאנדס קאזאקן-מח-אות האבן פארפלייצט גאליציען און בו-קאווינע, זיינען צוזאמען מיט א האלבן מיליאָן אידן פון די דאָזיקע מדינות אנט-לאפן אויך טויזנטער רבנים און רבי׳ישע בעלי מופת אין די ווייט ארויף קיין מע-רב און דרום פראָווינצן פון עסטרייך-אונגארן, וואו ס׳איז ניט געווען קיין גע-פאר און קיין פחד פאר אינוואזיעס פון פיינטלאכן מיליטער. ספעציעל פון די שכנות׳דיקע מקומות ביי די רוסישע גרע-ניצן זיינען די קליינע שטעטלאך אויס-געליידיקט געוואָרן ביז גאר פון אידן, ווייל גראד דארט האבן די רוסן געבראנט און געבראָטן און חרוב געמאכט אידיש לעבן מיט׳ן האב און גוטס צוזאמען.

דארט איז אויך געווען אן אלטער צענ-טער פון רבי׳ס און צדיקים. דוקא אין שכנות פון רוסלאנד האבן זיי אויסגע-בויט זייערע רעזידענצן, ווייל פון דארט איז געוואָרן די השפעה אויף די רוסלאנד אין טיפן קיין אמעריקע. באזונדערס גרויס און ווייט-פאראוויינט איז געווען די מאכט און די השפעה פון די רעזשינער אור בעלעער דינאסטיעס. פון דער גאנצער וועלט זיינען געפאָרן מחנות חסידים און סתם אידן קיין טשארקאָוו, קיין הוסיאָ-טין, קיין סאראגורא, קיין באיאז, קיין אָטניא, קיין וויזשניץ און קיין בעלץ.

דאס גרויסע "פאראכטס" איז ניט בלויז ארום ימים טובים, נאר אויך דורכ׳ן גאנ-צען יאר געווען א שטיק זיכערע פרנסה פאר דער אידישער באפעלקערונג פון אלע די שטעטלאך מיט די בארימטע רבי׳ישע הויפן. דאס געשעפט איז ניט שלעכטער געווען ווי די היינטיקע טוריס-טיק פון אמעריקע. קיין פאריז און קיין ווין. אכסניות און קליינטן זיינען געווען פול מיט חסידישע געסט און קונים פון דער נאָרער וועלט. דוקא די פרומע שיכ-טען פון דער אידישער באפעלקערונג האָ-בען געהאט דערפון א היבשע שפע.

דער רוב פון די אלע רביי׳ס האט אין קריגס-צייט זיך באזעצט צייטווייליק אין ווין, נאכדעם ווי זייערע הייפן און "פא-לאצן" אין די אלטע היימען זיינען חרוב געוואָרן. א טייל פון זיי האט זיך נאכן קריג צוריק אומגעקערט קיין פוילן אדער רומעניען, אויפבויענדיק צוריק זיי "מלו-כה" אין דער אלטער היים אדער אין אנ-דערע שטעט. אן אנדער טייל — קינדער און אייניקלאך — האבן פרובירט זיך דורכרייסן קיין אמעריקע און ס׳איז אויס-געוואקסן דערפון אומגליק אדער שלעכ-טע ביזנעס. דא אין ווין זיינען אבער אין מיטן ווין. א באזונדערס גרויסע צו-וועגונג פילט זיך נאך אלץ אין די נייע רעזידענצן, וואס דער טשארטקאָווער און הוסיאָטינער האבן דא איינגעריכטעט. אבער אויך אין "הויף" פון קאָפּיטשיני-צער רבי״ן לעבט זיך ניט פיל ווייניקער מלכות׳דיק. טשארטקאָוו און הוסיאָטין זיינען, כידוע, דירעקטע מיוחסים פון ריינעם רוזשינער זוע, בעת דער קאָפּי-טיטשיניצער ווערט גערעכנט סיי אלס רוזשינער סיי אלס אָפּטער אייניקל.

אין ווין גייט ארום א ווייץ: אז האב-סבורנער זיינען אוועק, די רוזשינער זיי-נען געקומען אויף זייער ארט. מען מיינט דערמיט דער פראכטפולן לעבנס-שטיי-נער פון דער רוזשינער דינאסטיע. מא-יעסטעטישער גלאנץ, געפּוצטקייט, אריס-טאקראטישע מאניערן און גאר נגידי׳שע פאָרמען פון לעבן. און די חסידים אין יושבים זיינען דוקא גליקלאך מיט׳ן דא-זיקן מאיעסטעטישן אויסזעען פון די רוזשינער. אין "ריבוק" פון אנסקי׳ן, רעדט זיך מיט א גוואלדיקן שטאלץ אי-בער די "גאלדענע פאנטעפעלאך" און די שיינקט פון רייכע, גביר׳ישע חסידים. אין פאלאָן און איינענער שיין באפּוצטער מקום-נכוש, א מין בית-מדרש צום דאוו-נען און לערנען תורה, הגם די רוזשינער דאוונען ניט צוזאמען מיט דעם עולם, נאר אליין אין עבודה שטיבל וואס האט א מוכוא אין קלויז אריין. און טאקע די רבנים אליין מיט זייער בני-בית, — לוי-טער שיינע הצרות׳דיקע געשטאלטן מיט אריסטאָקראטישע פנים׳ער אין א ציער-לאך-מאניערלאכער הלבשה מיט בלענדנ-וויסן וועש. איז דאך באאמט דאס היס-טארישע מחלוקת צווישן סאנדז און די רוזשינער ספעציעל איבער די וויסע קרענן אויף די רוזשינער העמדער. דער סאנדז האט דערין געזעען א שטיק רע-וואלוציאנערע אפיקורסות . . .

און אזוי ווי "די וועלט" איז אמאל גע-פארן קיין טשארטקאָוו, הוסיאָטין און קאָפּיטשיניץ, אזוי איז היינט א פאראכץ קיין ווין. אמעריקע, ארבעט מיט פאסט און טעלעגראף. ס׳קומען בריוו פון אלע זייטן פון אמעריקע. זומערצייט זעען זיך די רבנים מיט א צאָל חסידים אין די באַ-רימטע קור-פּלעצער פון קארלסבאד, מא-ריענבאד, און דאס רבי׳אישע "פּראָ-וועכסט זיך דארט מער ארויס ווי די אמאליקע וויזיטן פון ענגלישן קעניג עדוו-ארד. ווידער אין ווינטער-צייט מאכט מען א ווייזיט אויף עטלאכע וואָכן קיין פּוילן. דער עולם לויפט דארט צו די רביים פון גאנצן לאנד אז די רביים-צדיקים קומען צוריק קיין ווין אָן פרנסה-דאגות אויף א לענגערער צייט. ווענן די דאָזיקע וויזיטן גייט אין ווין ארום א וואונדערבאר ווער-טעל. מרופס דאס "די קייזער-מאנעווערס פון די רוזשינער", ווייל פראנץ יאָזעף פלעגט אויך אָפּהאלטן אלע פאר יאר מיליטער-מאנעווערס אין גאליציען.

אבער פאר ווין אליין איז דאס חסי-טעל. מרופס דאס "די קייזער-מאנעווערס פון די רוזשינער", ווייל פראנץ יאָזעף פלעגט אויך אָפּהאלטן אלע פאר יאר מיליטער-מאנעווערס אין גאליציען.

אבער פאר ווין אליין איז דאס חסי-נו, . . . ניטאָ פון ס׳לאזט דערווייל נעלט אין שטאט.

יוני, 1930, (איטא).

פארפל

(א פאסירונג)

פון אל. שארזונסקי

שלמה איז ארויסגעפאָרן פון שטעטל מיט זיין גאנצער חבריא בחורים און מיידל-לאך, נעמיינט, אז ס׳וועט אים געלייגנען צו קרינען פאר זיי אלעמען ארבעט אין איין ארט.

וואס הייסט זיך צעשיידן? דער עיקר איז דאך ביי זיי ניט די לאנד-ארבעט נאר דער קאָלעקטיווער צוזאמענלעבן, ווייט פון שטאטישער, רוישיקער צייטוויליגאציע. אומ׳ זיסס אבער.

די גאנצע נעגנט איז געווען דורכאויס באזעצט מיט פארמענלאכע קאָלאָניסטן, וועלכע האבן זיך נאכ׳ן וועלט קריג צוריק׳ן געקערט פון אמעריקע צו זייער באפרייטער היימאט און זיך דא איינגעארדענט אויפ׳ן לאנד.

איז קיין אנדער אויסוועג ניט געבליבן נאר זיך צו צעשיידן — צוטוליען זיך צו ניאנער פריין צו זיך. וואלסטו געהאט מיט קארטאָפּעל מיט הערינג, שטשאוו, סמעטע-נע, פרישע אונערקעלאך און ברויט — ווי-פיל ס׳האַרץ גלוסט. כאטש א גאנצן לאכן פאר אכאל . . .

— אבער אז מ׳איז א חכם, ברודערקע?

— רייבט מען פארפעל — כאפּט אונ-טער אימעצער פון דער חברה — שלעפּט מען דעם פארפעלדיקן גורל . . .

די סמאיע איז אים אזש פארלאָפן פון די אויסגערעכנטע פּאָטראוועס און דער אפעטיט האט אזוי אָנגעהויבן זיינען אז... אז ער איז גלייך ארויסגעגאנגען פון דעם שלאָף-צימער, אריין אין קיך און געבעטן א קיי ביי מארישן.

מארישע, א פּשוט׳ע דאָרפישע נויע, וועמענ׳ס קאָפּ האט פאר די צוועלף יאָר אירע אין אמעריקע קיין פינף ווערטער ניט געכאפּט, האט אים ווי אלעמאָר, אריינגעגאנגען א שיסעלע פארפעל.

דאס איז געווען שוין צופיל פאר שלי-מה׳ן. שוין אריבער דער מאָס. מילא, זעען אים זיינע חברים ניט, כאפּט אים דער רח, אבער פאר אלעמען אין די אויגן אים אנטאָן אזא חרפה?

עס האט אים אזוי אויפגערעגט, אז ער האט פון גרויס כעס און ערגעריש קיין איין "דאָליווקע" ניט געבעטן.

— ווייטער קאָן דאס אזוי ניט גיין . . .

ביז שפּעט אין דער נאכט האט שלמה נעהאלטן אין איין קלערן וועגן די פארפעל. די חברה איז זיך שוין לאנג צעגאנגען, אליין איז ער געבליבן אין דער שטילקייט פון נאכט מיט זיינע גערעכטען — פון וואס ער זאָל ניט טראכטן, פון וואס ער זאָל ניט דייענקען — באלד שווימען ארויף אויפ׳ן זיינען די פארפעל.

אט רוכט זיך אים, אז אונטער׳ן קישן, האט ער אנגעטאפּט פארפעל. אונטער דער קאָלדערע . . .

איז קיין אנדער אויסוועג ניט געבליבן, ווי צו דערקלערן מארגן זיין מארישן א סטרייק. ער וועט טאקע אויפשטיין ווי גע-ווייגלאך, זיך אָנטאָן, ארומוואשן, אריינ-גיין אין אידאָליגע, זיך אנידערזעצן ביים טיש. אזוי ווי אלעמאָל. ווען אבער מאָרי-שע וועט צוטראָגן די פארפעל, וועט ער בלייבן זיצן, נעמען דעם לעפל אין האנט אריין, — אבער ניט אהין און ניט אהער. צו די פארפעל — ניע סמעי, ניט פון ארט!

וכך הוה.

די שניט צייט איז אָנגעקומען אין פולן כרען. די קאָרן זאָגנען האבן זיך געבוינן פון זאטקייט און דאס גערשטן, וואס האט ערשט מיט דריי וואָכן צוריק׳נאר פון דער ערד ניט אויפגעוואקסן, האט זיך שוין אויך גענומען צופיל דרייען, צופיל קאָכן זיך.

די ארבעט אויף די פעלדער האט גע-כרענט. ארבעט׳ס הענט זיינען געזוכט גע-וואָרן ווי מיט ליכט. עס איז געווען די פאסיקסטע צייט אויף דורכפירן דערפאָלג-רייך דעם סטרייק.

די פריצים האבן פארגעסערט די פאר-ציעס עסן פאר די שניטער׳ס כדי מ׳זאָל האבן מער כח צו ארבעטן — די ארבעט מוז אָנגיין ווי אמשנעלסטן.

אויך יאקאָבציע איז ניט אָפּגעשטאנען פונ׳ם רעשט און האט אָנגעזאָגט זיין ווייב צו פראָווען די אמת׳ע סעורות פאר זיינע ארבעטער.

— וויפיל ס׳לאזט זיך נאר. צוויי שיס-לען, דריי ,פיר, פינף . . . דער עיקר נאר אכטונג נעבן, מ׳זאָל זיך גיך אָפּפארטיקן מיט דעם און מארש נא פאָליע, — צוריק אויפ׳ן פעלד. מארישע פאָלגט דעם מאן, — אין דעם האט קיינער ניט געצווייפלט.

אין ווי נאר שלמה איז פארפאר-פעלט געוואָרן.

חברה פלעגט לאכן, אויסהערנדיק שלי-מה׳ן טענות אויף זיין ביטער׳ן מזל אריינ-צופאלן ביי אט דער מארישען — ווי ניט זי מיינט מען נאר!

— א מחיה אויף דיר.

— גוט אויף דיר.

— ניט נערארפט זיך איינ׳עקש׳ענען וואלט ער דיר נאך צוגענומען דער קאוו-ניאנער פריין צו זיך. וואלסטו געהאט מיט קארטאָפּעל מיט הערינג, שטשאוו, סמעטע-נע, פרישע אונערקעלאך און ברויט — ווי-פיל ס׳האַרץ גלוסט. כאטש א גאנצן לאכן פאר אכאל . . .

— אבער אז מ׳איז א חכם, ברודערקע?

— רייבט מען פארפעל — כאפּט אונ-טער אימעצער פון דער חברה — שלעפּט מען דעם פארפעלדיקן גורל . . .

די סמאיע איז אים אזש פארלאָפן פון די אויסגערעכנטע פּאָטראוועס און דער אפעטיט האט אזוי אָנגעהויבן זיינען אז... אז ער איז גלייך ארויסגעגאנגען פון דעם שלאָף-צימער, אריין אין קיך און געבעטן א קיי ביי מארישן.

מארישע, א פּשוט׳ע דאָרפישע נויע, וועמענ׳ס קאָפּ האט פאר די צוועלף יאָר אירע אין אמעריקע קיין פינף ווערטער ניט געכאפּט, האט אים ווי אלעמאָר, אריינגעגאנגען א שיסעלע פארפעל.

דאס איז געווען שוין צופיל פאר שלי-מה׳ן. שוין אריבער דער מאָס. מילא, זעען אים זיינע חברים ניט, כאפּט אים דער רח, אבער פאר אלעמען אין די אויגן אים אנטאָן אזא חרפה?

עס האט אים אזוי אויפגערעגט, אז ער האט פון גרויס כעס און ערגעריש קיין איין "דאָליווקע" ניט געבעטן.

— ווייטער קאָן דאס אזוי ניט גיין . . .

ביז שפּעט אין דער נאכט האט שלמה נעהאלטן אין איין קלערן וועגן די פארפעל. די חברה איז זיך שוין לאנג צעגאנגען, אליין איז ער געבליבן אין דער שטילקייט פון נאכט מיט זיינע גערעכטען — פון וואס ער זאָל ניט דייענקען — באלד שווימען ארויף אויפ׳ן זיינען די פארפעל.

אט רוכט זיך אים, אז אונטער׳ן קישן, האט ער אנגעטאפּט פארפעל. אונטער דער קאָלדערע . . .

איז קיין אנדער אויסוועג ניט געבליבן, ווי צו דערקלערן מארגן זיין מארישן א סטרייק. ער וועט טאקע אויפשטיין ווי גע-ווייגלאך, זיך אָנטאָן, ארומוואשן, אריינ-גיין אין אידאָליגע, זיך אנידערזעצן ביים טיש. אזוי ווי אלעמאָל. ווען אבער מאָרי-שע וועט צוטראָגן די פארפעל, וועט ער בלייבן זיצן, נעמען דעם לעפל אין האנט אריין, — אבער ניט אהין און ניט אהער. צו די פארפעל — ניע סמעי, ניט פון ארט!

וכך הוה.

די שניט צייט איז אָנגעקומען אין פולן כרען. די קאָרן זאָגנען האבן זיך געבוינן פון זאטקייט און דאס גערשטן, וואס האט ערשט מיט דריי וואָכן צוריק׳נאר פון דער ערד ניט אויפגעוואקסן, האט זיך שוין אויך גענומען צופיל דרייען, צופיל קאָכן זיך.

די ארבעט אויף די פעלדער האט גע-כרענט. ארבעט׳ס הענט זיינען געזוכט גע-וואָרן ווי מיט ליכט. עס איז געווען די פאסיקסטע צייט אויף דורכפירן דערפאָלג-רייך דעם סטרייק.

פארפעל פאראוויסטט מיט מילך אויף אינדערפרי. פארפעל מיט קארטאָפּעל מיט צוגעפּרעגלטע גריבענעס אויף פארנאכט.

א נס נאר וואס שלמה איז פארפאר-פעלט געוואָרן.

חברה פלעגט לאכן, אויסהערנדיק שלי-מה׳ן טענות אויף זיין ביטער׳ן מזל אריינ-צופאלן ביי אט דער מארישען — ווי ניט

אויף פרעמדע וועגן

א שפּאַנענדער ראָמאַן פון די ליידן און קאַמף פון דעם אידישן וואַנדערער

פון דר. ל. ב—ן

(פאָרטזעצונג)

קאַפּיטל 11

אין דעם זעלבן אָוונט, ווען עטינבערג איז געקומען אהיים פון דער אַרבעט, האָט ער מיט זיך געבראַכט אַ בוקעט בלומען.

אניוטאַ איז דאָמאָלסט געווען בײַם טיש אין קיך און האָט געלעזן אַ רוסישע צייטונג, וואָס דאָקטאָר עפּשטיין האָט מיט אַן אָוונט צוריק דאָ איבערגעלאָזן.

דאָס צימער איז געווען טונקל באַלויכטען מיט איין נאָז ברענער. אויפ'ן הייסן אויוון זײַנען געשטאַנען אַ פּאָר טעפּלאַך און אַ טיי קאַן. און האָבן געזשמעט מיט לאַנגע, הייסע און זודיקע טעגער.

— גוט אָוונט! — האָט עטינבערג אַרויסגערעדט, אַוועקלײַנענדיק די בלומען אויפ'ן טיש: — ליובעטשקאַ איז נאָך ניט פון שאָפּ?

זי וועט מסתמא באַלד קומען — האָט אניוטאַ געענטפערט, אַוועקלײַנענדיק די צײַטונג.

— נו, יאָ — ליובאַ'ס געבורטסטאָג אין אַמעריקע! . . .

ער האָט אַ זיפץ געטאָן, איז אַרויס אין שלאָף צימער און, אַרונטערנעמענדיק פון זיך דעם פּוטער און די הויכע קאַראָקולענע הוט, האָט ער זיי דאָרט אין אַלמען אויפגעהאַנגען.

אניוטאַ האָט דערווײַלע געגומען דעם בוקעט בלומען פונ'ם טיש און עס אַ שמעק געטאָן.

— צוואַנציק יאָר הײַנט געוואָרן, — מײַן ליובעטשקאַ! . . . . טאָכטער מײַנע — האָט דאָס האַרץ אין איר אַרויסגעשפּרונגען וואָרעם און צערטלאַך — זײַ גליקלאַך, זײַ גליקלאַך! . . .

אין דער זעלבער צײַט האָט פאַר איר אַ שוועב געטאָן די אַלטע הײַם, די שײַנע הויז, פאַרנאַסן מיט העלער ליכט . . זי אַלײַן, אַן אויסגעפּוצטע, אַ גליקלאַכע . . . ער, איר מאַן, מיט אַ שטראַלנדיקן פּנים . . . אַ פולער זאַל מיט בלומען און ליובאַ, די שענסטע פון אַלע בלומען . . .

זי האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן פון אָרט, אַ מאַך געטאָן מיט אַ האַנט, אַזוי ווי זי וואָלט געטרײַבן פון זיך יענע בײַלדער . . .

— ניט טראַכטן, ניט טראַכטן — האָט זי געשעפּטשעט, אַוועקלײַנענדיק דעם בוקעט בלומען אויפ'ן טיש און צערייַנענדיק צום אויוון: — געווען אַ מאָל אַ שײַנער חלום, ניטאָ שוין מער דער שײַנער חלום, ניטאָ, ניטאָ! . . . אוי!

— האָט פּלוצלונג מיט בערענענדיקער לײַדנשאַפט אַ קרעכץ געטאָן איר האַרץ: — ווען ליובאַ וואָלט כאָטש ווײַטער געחלומט יענעם שײַנעם חלום, ווען זי, מײַן טאָכטער וואָלט כאָטש גליקלאַך געווען! . . . איך אַלײַן וויל שוין ניט... דאַרף שוין ניט . . . . איך אַלײַן בין שוין צופרידן . . .

און פון אירע אויגן האָבן זיך געקייקלט טרערן, האָבן זיך געקייקלט און פאַר שוואונדן אין די נײַע, טיפע קנײטשן פון איר פּנים . . .

באַלד אָבער האָט זי דערהערט, אַז איר מאַן קומט, האָט זי אויף דער שנעל אָפּגעוווישט די טרערן פון די אויגן מיט אַלע כחות און זיך געצוואונגען צו שמייכלען . . .

עטינבערג איז אַריינגעקומען און זיך געזעצט בײַם טיש, גלעטנדיק צעטראָגן זײַן שײַנע און שוואַרצע באָרד.

— וועסטו טרינקען טיי, באַראָס? — האָט אניוטאַ געפרעגט.

— האַ? — האָט ער זיך אַ כאַפּ געטאָן — וואָס, אניוטקאַ? . . . .

— איך פרעג דיר אויב דו ווילסט טרינקען טיי?

— יאָ, זיי אַזוי גוט — האָט ער גענומען נײַן איבער'ן צימער הין און צוריק און זיך געגלעט צעטראָגן זײַן באָרד.

אניוטאַ האָט אַוועקגעשטעלט אַ גלאָז טיי אויפ'ן טיש.

— נײַ, טרינק, באַרײַס . . . וואָס בײַטו אַזוי צעטראָגן, נאַרוניו? — האָט זי אַרויסגערעדט מיט אַ ווײַכן קול, אַנשטויסנדיק זיך וועגן וואָס ער טראַכט.

— עס טראַכט זיך אניוטקאַ — האָט ער אַרויסגערעדט שטיל און מיט בײַנקענעש אין קול: עס טראַכט זיך, צו דו ווילסט, צו דו ווילסט ניט . . . . צום טײַוול, פאַרוואָס קאָן זיך דער מענש ניט פאַרגעסן! . . . דו ביזט געוואָרן אַרעם, דו האָסט פאַרלאָרן אַלעס, טאָ פאַרליר דעם זכרון אויך! . . . איז ניין, דער זכרון בלײַבט בײַ דיר, און דו מוזט געדײַנקען, דו מוזט, אַז אַמאָל ביזטו געווען . . . עך, אַקוראַט ווי גאָט וואָלט זיך מיט דיר גערײַצט! — האָט ער זיך פּלוצלונג אונטערבראָכן און איז אַנשטוינען געוואָרן.

— באַרײַס, נו, איך בעט דיך, הײַנט זײַ ניט אויפגערעגט צוליב ליובאַ'ן — האָט זי אַרויסגערעדט מיט געבעט אין קול.

— צוליב ליובאַ'ן? — האָט ער אונטערגעכאַפּט — וועגן וועמען דען טראַכט איך איצט, הא? . . . . דערמאָן זיך נאָר איר געבורטסטאָג דאָרט, דאָרט . . . טענץ, מוזיק, שאַמפּאַניער, פרײַד געלעכטער און אַ הויז, אַ הויז, וואו האָסטו דאָ געזען אַזאַ הויז, ווי אונזערע יענע? . . . און איר געבורטסטאָג דאָ, דאָ! . . . אַ חזיר־שטאַל, אַ שאָפּ, אַבראַשאַ מעקענעק, אַן אַמעריקאַ! . . . אַך, אניוטאַ — האָט ער אַרויסגערעדט מיט ווײַטאָג און טיפער בײַנקענעש אין קול — מײַן גאַנצן לעבן האָב איך אַוועקגעגעבן פאַר נאָך אײַן יאָר לעבן אין יענער הויז אונזערער . . . . איך וואָלט באַטש פון ווײַטן געוואָלט אַ קוק טאָן אויף יענער הויז אונזערער, אויף אונזער נאָס, אויף אונזער קיעוו . . . וואָרום מיר דאַכט זיך אַלץ, אַז דער ריכטיקער עטינבערג, די ריכטיקע אניוטאַ און די ריכטיקע ליובאַ זײַנען דאָרט פאַרבליבן, דאָרט זיך אָפּגעשטעלט, דאָ זײַנען נאָר אונזערע שאַטנס! . . .

אניוטאַ האָט זיך שיר ניט צעוויינט אויפ'ן קול פון זײַנע ווערטער. אין דאָס האָבן זיך געצאַפּלט די יסורים און די בײַנקענעש פון איר אײַנענעם האַרצן אויך, ווי אַלע מאָל, געוווּסט צו דערשטיקען אין זיך אירע אײַנענע לײַדן און צו באַראָגן אים . . . זי האָט נענומען טראַכטן, וואָס ענטפערט מען אים, דאָן האָט זי זיך אָפּגערופן מיט אויפרעגונג אין קול:

— אַן איך וואָלט נאָך איצט אויך מער רא געהאַט אַקו ק צו טאָן אויף אונזער הויז, טאָמער שטיט דאָרט ערגעץ אַ חרליגאַן מיט אַ מעסער, צו מיט אַ שטיק אײַזן . . . באַרײַס — האָט זי געזאָגט מיט וואַסקנדיקער אויפרעגונג, און אין איר קול האָבן זיך דערהערט פאַרשטיקטע טרערן: — באַרײַס מיר דאָכט זיך, אַז נאָך איצט וואָלטן געגערן זיך אַרום יענער הויז שטיקלאַך און גאַנצע שטיקער פון אונזער צעשטערטן האָב און גוטס, פון אונזער צעשטערטן לעבן, און אַז די סליאַדאַן פון אונזערע בלוטיקע טרערן זײַנען נאָך דאָרט ניט פאַרטריקנט געוואָרן . . . אוי, דערמאָן מיך ניט פון יענער הויז! פאַרברענט זאָל עס ווערן, פאַרברענט, מײַן ליובעטשקאַ! . . . . טאָכטער מײַנע — האָט דאָס האַרץ אין איר אַרויסגעשפּרונגען און צערטלאַך — זײַ גליקלאַך, זײַ גליקלאַך! . . .

אין דער זעלבער צײַט האָט פאַר איר אַ שוועב געטאָן די אַלטע הײַם, די שײַנע הויז, פאַרנאַסן מיט העלער ליכט . . זי אַלײַן, אַן אויסגעפּוצטע, אַ גליקלאַכע . . . ער, איר מאַן, מיט אַ שטראַלנדיקן פּנים . . . אַ פולער זאַל מיט בלומען און ליובאַ, די שענסטע פון אַלע בלומען . . .

זי האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן פון אָרט, אַ מאַך געטאָן מיט אַ האַנט, אַזוי ווי זי וואָלט געטרײַבן פון זיך יענע בײַלדער . . .

— ניט טראַכטן, ניט טראַכטן — האָט זי געשעפּטשעט, אַוועקלײַנענדיק דעם בוקעט בלומען אויפ'ן טיש און צערייַנענדיק צום אויוון: — געווען אַ מאָל אַ שײַנער חלום, ניטאָ שוין מער דער שײַנער חלום, ניטאָ, ניטאָ! . . . אוי!

— האָט פּלוצלונג מיט בערענענדיקער לײַדנשאַפט אַ קרעכץ געטאָן איר האַרץ: — ווען ליובאַ וואָלט כאָטש ווײַטער געחלומט יענעם שײַנעם חלום, ווען זי, מײַן טאָכטער וואָלט כאָטש גליקלאַך געווען! . . . איך אַלײַן וויל שוין ניט... דאַרף שוין ניט . . . . איך אַלײַן בין שוין צופרידן . . .

און פון אירע אויגן האָבן זיך געקייקלט טרערן, האָבן זיך געקייקלט און פאַר

אינ'ם מאַג פון איר געוועזענעם חתנ'ס חתונה האָט סען זי געפונען היינענדיק אין אַ קירכע

פון י. ראָזמאַן

די טראַגעדיע, וואָס מיר גײַנען דאָ דער־ציילן, האָט זיך מיט אַ קורצער צײַט צו־ריק אָפּגעשפּילט אין אַ דערפל ערגעץ אין אונגאַרן און דער קרבן איז געווען אַ יונגע שײנע מײדל, וועלכע איז באַטראָגן געוואָרן פון איר געליבטן, וואָס האָט פריער באַרויבט איר ערע. אָבער מיר פאַרלויפן שוין צופיל דעם וועג און מיר וועלן די געשיכטע איבערגעבן מיט אַלע איינצעלע־הייטן.

אַנאַ לאַערינאַ איז אַלט געווען בלויז נײַנצן יאָר. איז געווען אַ יתומה אָן אַ פאָטער און איר מוטער איז געווען אַן אָרימע, וועלכע האָט מיט ביטערער פּראָצע קוים פאַרדינט פאַר זיך און איר קינד. זײַנענדיק אָן אַ פאָטער און דערצו נאָך אָרעם, איז קיין וואונדער ניט, וואָס אַנאַ איז באַלײַדיקט געוואָרן פון גרויס און קליין אויף יעדן טריט און שריט. ווער עס האָט נעהאַט נאָט אין האַרצן, האָט זי געשלאָגן, נעשטויסן, פאַר די האָר געריסן און זיך איזדעקעוועט איבער איר. און עס איז ניט געווען ווער עס זאָל זיך אָנגענומען פאַר איר. די מוטער, וועלכע האָט אימער־צו געדאַרפט אָנקומען צו פרעמדער לאַסקע און אַרויסנעקוקט אויף דער הילף פון די רײַכע פּויערים, האָט נעמוזט צוזען, ווי מען באַגײַט זיך מיט איר אײַנציק קינד און שווײַגן. אַזוי האָט עס אָנגעהאַלטן ביז מיט אַ יאָר צוריק, ווען זי האָט זיך באַקענט מיט דעם יונגן פעלדשער פון דאָרף, מיט ענדריוס קאַרער, אַ שײנער חברה־מאַן, און דערצו נאָך אַ גאַנץ פאַרמענגלאַכער.

קאַריאַר האָט געוואָרן אַן אויג אויף דער שײנהײט און האָט באַשלאָסן אַז זי מוז זײַן זײַן פרוי. יונג און שײן איז ער געווען, געלט האָט ער נעהאַט, האָט ער זיך גענומען צושאַרן צו איר מיט בליקע פרעזענטן, מאַכן איר קאָמפּלימענטן, ביז זי האָט ניט געקענט ווידערשטײַן דעם מאַנעטיזם פון זײַן פיגור און אײַנגעשטימט צו ווערן זײַן כלה. קאַריאַר האָט זיך אין יענעם טאָג געפילט אַלס דער גליקלאַכסטער אין דער וועלט, ער האָט אַנאַ באַשאָנען מיט קושן, געטאַנצט פאַר פרײַד אין אַנאַ האָט זיך אויף געשעצט גליקלאַך, דײַנקענדיק, אַז עס שטייט איר פאַר אַ לאַנגער גליקלאַכער לעבן מיט איר געליבטן ענדריוס. גליקלאַכער פון אַלע־מען האָט זיך געפילט אַנאַס מוטער, די אָרימע פרוי, וואָס זי האָט דערלעבט, אַז איר יתומה, זאָל הייראַטן פאַר אַזאַ שײנעם און רײכן יונגנמאַן. מיט אײן וואָרט, דאָס גליק האָט אַ שײן געטאָן פאַר די אומגליקלאַכע, אָבער ניט אויף לאַנג.

בלויז עטלאַכע מאָנאַטן זײַנען פאַראַר־בער זײַט דאָס פאַרל איז פאַרלאָבט גע־וואָרן, און אַנאַ האָט גענומען באַמערקן אַז ענדריוס ווערט צו איר קעלטער פון טאָג צו טאָג. די שײנע אַנאַ איז באַנאַר־גען אַ נאַרישקײט, פאַר וועלכע ניט אײן מײדל האָט שוין טייער באַצאָלט. זײַנע־ריק אײנגעלײבט אין איר געליבטן האָט זי זיך געלאָזט פון אים איבערריידן און האָט זיך דערנאָך אים איבערגעגעבן. ווען ענדריוס האָט זיך געהאַט אָנגעזעטיקט מיט איר, איז דער פלאַם פון זײַן ליבע אויסגעלאָשן געוואָרן, דערצו האָבן מענשן אים פאַרגעוואָרנט וואָס ער גײַט הייראַטן אַן אָרעם מײדל. דאָס האָט אים באַוועגט ער זאָל זיך פון איר דערווײַטערן. שפּע־טער אַביסל האָט ער איר דערקלערט, אַז ער קען זי ניט הייראַטן און צווישן זײַ איז אַלץ געענדיקט.

פאַר אַנאַ איז דאָס געווען אַ טויט־קלאַפּ. זי איז שיר פון זינען אַרונטער, אָבער זי האָט עס געדולדיק אַריבערגע־טראָגן. ניט געקענט האָט זי אָבער אַרי־בערטראָגן, ווען זי האָט דערהערט, אַז ענדריוס איז פאַרלאָבט געוואָרן מיט אַן אַנדער מײדל אין דאָרף, ווײַט ניט קיין שײנע. נאָר אַ רײכע. און געשעען איז דאָס, אַז אין דעם טאָג, ווען זײער הייראַט האָט געדאַרפט פאַרקומען, האָט מען גע־פונען אַנאַן הײנענדיק אויף דעם באַלקאָן פון דער דאָרפישער קירכע, וואו די צערע־מאָניע האָט געדאַרפט פאַרקומען. אַנאַ האָט מיט איר טויט זיך נוקם געווען אַן איר געליבטן, וועמעס פרײַד איז זיכער פאַרשטערט געוואָרן אין דעם טאָג פון זײַן חתונה.

בריוו אין רעדאַקציע

חשוב'ער רעדאַקטאָר פון "דאָס אידישע וואָרט".

דערלויבט מיר אַ שטיקל פּלאַץ אין אײער צײַטונג ווען זײער אַ ווײַכטיקן ענין, לויט מײַן מײַנונג. אַזוי ווי מיר האָבן שוין פאַרזאָרגט אַלעם וואָס אַ אידישע קהלה דאַרף האָבן, מיט שײנע גרויסע אינסטי־טוציעס, מיט שײנע סיף בעגעפיטס און מיט נאָר שענערע גרויסע פרי לאָאַן סאָ־סײַטיס און כל־ערליי סאָסײַטעלאַך, אַלץ פאַרזאָרגט פאַר דעם לעבעדיקן, און ווען עס מאַכט זיך ח"ו אַ טויט־פאַל, וואו עס איז ניטאָ קײן פריינט, און ווען אַפילו עס איז יאָ דאָ פריינט, נאָר אָרימע, און עס איז ניטאָ קײן געלט מיט וואָס דעם מת צו באַערדיקן, איז רעכט אַז מען זאָל דעם טויטן לאָזן ליגן דריי־פיר טעג און עס איז ניטאָ צו וועמען זיך צו ווענדן. עס איז דאַרום זײער ווינשנסווערט אַז אַזאַ מין פאַראײן זאָל זיך גרינדן: לאָמיר זאָגן אַ "חסד של אמת", אַז ווען עס מאַכט זיך אַזאַ פאַל זאָל מען ווײַסן צו וועמען זיך צו ווענדן און שיקט אים אויף דעם באַלקאָן פון דער דאָרפישער קירכע, וואו די צערע־מאָניע האָט געדאַרפט פאַרקומען. אַנאַ האָט מיט איר טויט זיך נוקם געווען אַן איר געליבטן, וועמעס פרײַד איז זיכער פאַרשטערט געוואָרן אין דעם טאָג פון זײַן חתונה.

ווײַנט כמעט צײַטנווײַז

דער אויזן ברענט ניט גוט — די בײַבי איז אומרואיק — אַלצדינג אין אומאָרדענונג! שטעלט אַוועק דעם קעסל — רוט אָפּ עטלאַכע מינוט אין דער צײַט ווען איר מאַכט אַ קאַפע טיי (זעלבסטפאַרשטענדלאַך, דער ראָז).

נאָכדעם טוט אַ קוק אין שפּיגל — ברײַנגט אײַערע האָר אין אָרדענונג — פּאודערט אָן אײַער נאָז — איר וועט געפינען אַ נײַע פרוי.

רעד ראָז־טיי

איז "גוטער טיי"

צוויי קוואַליטעטן — גרין לײבל און אָרענדזש פּיקאָ.

מאָנט כרמל קליניק:

איך וויל זיך באַטײַליקן אין דעם קליניק־יובילײ־פײַערונג פלאַן פון אויסטײַלן 30 פּרעווילעגיעס, און לײג בײַ $_____ אַלס איינטריט־אָפּצאָל.

נאָמען _____

אַדרעס _____

MOUNT CARMEL CLINIC — SELKIRK AVE., EAST WINNIPEG, MAN.

איבעראַל אין דער וועסט

פאַרבריצירט אין קאַנאַדע אונטער קאָנטראָל פון דער רעגירונג, געראַנטירט פיר מאָל און געצײַטיקט אין באַנד פאַר יאָרן

געבאַטלט אין 2 סײַזעס:
40 אונצ. פלעשל
26 אונצ. פלעשל

Melchers
Gold Cross
Canadian Gin
Melchers Distilleries Limited, Montreal
Distillers since 1898

(פאָרטזעצונג — סעמ)

שנײדט אויס דעם דאָזיקן קופּאָן און שיקט אים צו, צוזאַמען מיט אײער ביישטײַערונג, צו דער

מיט אַכטונג, אַב. כהן.

דאָקטוירים — Doctors' Directory

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
58 575	51 250	דר. ס. דוש, בערעאַק, 834 מיין סטריט אַפּיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	דר. דוש. ברענער, 367 סעלקירק עוועניו אַפּיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. H. D. ISAACS & DR. J. BRENER
26 947	53 422	דר. א. גוטמאַן, 5—304 עוועניו בלאָק 265 פּאָרטערזש עוועניו אַפּיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	דר. ס. דזשאַוויש, 404 באַיר בלדג. שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	דר. וו. הערשפילד, 576 מיין סט. קאָר. אַלעקסאַנדער עוו. אַפּיס שטונדן 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	דר. כ. א. וויקטאָר, קאָר. סעלקירק און פּאַלטער (איבער דער באַנק) אַפּיס שטונדן פון 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR
53 720	52 278	דר. א. מאָיס, סט. דושאַנס בלאָק, פּריטשאַרד און מיין אַפּיס שטונדן פון 2—4.30 און 7—9 DR. A. MOYSE
	52 376	דר. דושא. כי. מעקטעוויש, שטונדן 2—5 און 7—9 פרויען און קינדער קראַנקהייטן 500 קאָלערזש עוועניו, רעז. 504 קאָלערזש עוועניו. DR. GEO. B. McTAVISH
58 181	53 181	דר. י. פּערלמאַן, 291 באַראָוס עוועניו, קאָר. טשאַרלס אַפּיס שטונדן פון 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	דר. ס. קאָבריַנסקי, סוויט 2 קראָסס בלאָק (מיין און ראָבערט עוועניו.) אַפּיס שטונדן פון 3—5 און 6.30—8 DR. S. KOBRINSKY
24 480	49 763	דר. מעקס ריידי (עקס רעי) 288 פּאָרטערזש, קאָר. סמיט (100 מאַרגאַנטאַ דושעג. טראָסס בלדג.), לעבן אינמאַנ שטונדן: פון 2—6 אָוונט און ביי אַפּאָינטמענטס DR. MAX RADY
53 915	52 614	דר. סעם ראָדין, ראַיאַל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אַפּיס שטונדן פון 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
88 916	59 473	דר. א. ל. שובין, אַפּיס שטונדן 11—12 און 6—8 אַפּיס: בענק אָף קאָמערס בלדג., מיין און אַלעקסאַנדער רעזידענס: 414 פּטאָלאַ עוועניו. DR. A. L. SHUBIN
55 111	54 917	דר. פ. סעדזיאַק, שטונדן: 3—6 און ביי אַפּאָינטמענט. אַפּיס פון 962½ מיין סט. רעז. 434 סאַלטער סט. DR. F. SEDZIAK
		אויגן, אויערן, נאָז און האַלז
28 231	51 848	דר. י. ה. בעקמאַן, 800 באַיר בילדינג DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	דר. ד. מ. דושענאָף, 830-2 סאַמערסעט בלאָק DR. D. M. GENOFF
		קינדער קראַנקהייטן
88 013	53 320	דר. ה. מעדאָווי 904 באַיר בלדג. 3—5; 332 מאַניטאָבאַ עוו. 11—12 DR. H. MEDOVY

דענטיסטען — Dentists Directory

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	דר. י. בן עזרא, ב.א. 962½ מיין סט. קאָר. סעלקירק DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		דר. מ. א. ברעגמאַן, סוויט 1 סט. דושאַנס בלאָק., 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
86 115		דר. ס. אי. גרינבערג, 414 באַיר בילדינג. DR. S. E. GREENBERG.
52 744	39 829	דר. א. גאַרדנער, 409 סעלקירק עוועניו., קאָר. סאַלטער. (איבער דער ראָיאַל באַנק) DR. A. GARDNER
56 056		דר. ס. טשערטשיל, סוויט 1, טריק בלאָק, 972 מיין פּטריס. DR. S. H. CHURCHILL

היימאַן און העסטרין

באַריסטערס, סאָליסיטערס און א. וו.
216 — מעקאַינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דושאַנס עוועניו. טעל. 53 133

שינבריין, מאָראָזניק און ראָבלין
Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטערס, נאָטאַריוס
Office: 297-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און סאַיוואַק
Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר
אַרוואַקאַט און נאָטאַרי
A. E. CANTOR
אַפּיס: 210 נאָטר דיים עוועניו
טעלעפאָן 89 223
רעזידענס:
51 353 בעגערמאַן עוועניו. טעל.

ה. שולמאַן
אַרוואַקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6% פּרעצענט
אַפּיס: 506 מיין סטריט
H. SCHULMAN, B.A., LL.B.
לאָו אָפיס
Ste. 11, 592 MAIN STREET
צווישן לאָגאַן און אַלעקסאַנדער
טעלעפאָן 88 403

דייווידסאָן און ראַטנער
Davidson & Ratner
באַריסטערס, סאָליסיטערס און א. וו.
Barristers, Solicitors, etc.
Office: 406-7 Avenue Bldg. Ph. 26 080
265 Portage Ave. Winnipeg

בלוטיקע טעג

ראמאן פון אידישן לעבן אין דער צייט פון די ערשטע יאָרן פון דער וועלט מלחמה

פון י. נאָרמאן

(פאָרטזעצונג)

אין דער דאָזיקער צייט, ווען לעמקע האָט געפירט זיין אָפּערד דורכן וואַלד, איז פון הינטער א בוים אַרויסגעקומען שלמה ראַנאַוויץ. דער העלדישער יונגער מאַן וועלכער האָט געפירט אַן אייביקן קאַמף קעגן דער מיליטערישער מאַכט פון פּוצלונג דערזעען, אז ער מיט זיין רחל'ען און זיינע פריינט זיינען אין א גרויסער געפאַר. זייער הויז אין דעם טאָל פון דעם ריבאַנער באַרג איז שוין געווען צופיל באַקאַנט און זיי האָבן יעדע מינוט געקאָנט ווערן געפאַנגען פון דער דייטשער פּאָליציי אין פּאַדאַבן.

עס איז דאַרום נויטיק געווען זיך אויסצוזאָגן אַן אנדער באַהעלטעניש, וואו זיי זאָלן זיין זיכער פון די שונאים.

דאָס איז ראַנאַוויץ'ען געלונגען. ערשט מיט צוויי טעג צוריק האָט ער מיט זיינע פריינט זיך איבערגעקליבן אין א פאַרגעסענעם וואַלדרהיגן הינטער דעם באַרג, וואָס זיינע חברים האָבן נאָך דערצו עס שטאַרק באַפעסטיקט.

איצט איז ראַנאַוויץ אַרויס אין דעם וואַלד, אום נאָך אַמאָל צו באַטראַכטן דעם נייעם פּלאַן, אלס ער האָט פון וויי־טען דערזעען לעמקע'ן דער באַגלייטונג פון אַ אידישער מיידל.

— א נייער אָפּפער! — האָט א בלוי געטאָן ראַנאַוויץ'ן אין געראַנאַ, — ווען דער דאָזיקער לומפּ פירט זיך אַרום אין וואַלד מיט א יונגער מיידל, דאָ איז דאָס זיכער א פאַרברעכן, איך טאָר עס ניט דערלאָזן.

און מיט איין שפּרונג איז שלמה ראַנאַוויץ געשטאַנען לעבן לעמקע'ן.

אָבער דער פריישער לייטענאַנט וועלכער האָט אזוי גוט געקאָנט וואַרפן א מורא אויף די שוואַכע אין דער לאַנ־ווין, האָט אָבער אַליין אויפגעציטערט ווען ער האָט דערזעען ראַנאַוויץ'ן. אויי־סער דעם האָט לעמקע שוין פאַרלאָרן די מוט אָנצופירן א קאַמף נאָכדעם ווי ער האָט געציטערט, אז ער קאָן יעדע מינוט אַרעסטירט ווערן אלס פאַרראַטער. ער האָט דאַרום איצט לייגנער ניט געד־וואַרט, נאָר אין דעם אויגנבליק, ווען ער האָט באַמערקט ראַנאַוויץ'ן איז ער אַנטלאָפן אזוי שנעל ווי זיינע פיס האָבן אים געטראָגן.

אין דעם ערשטן מאָמענט האָט ראַ־נאַוויץ זיך געוואָלט א וואָרף טאָן נאָך לעמקע'ן און אים נאָכיאָגן, דאָן אָבער האָט ער א כאַד געטאָן מיט דער האַנט, ווי ער וואָלט געוואָלט זאָגן, דאָס דער טאָן, ווען דער קאָמאַנדיר האָט אונז גע־פאָדערט אויף דער אמת? — האָט די יונגע מיידל פאַרטידיקט איר פאָטער.

— טאָ פאַרוואָס איז דיין פאָטער ניט געגאַנגען?

— עס איז דאָך הייגט שבת, — האָט צירל אויסגערופן אזוי ווי פאַרוואונ־דערט, אז אימיצער קאָן פאָדערן איר פאָטער צו גיין שבת אויף דער אמת.

— און דו ביזט זיכער, אז דער קאָ־מאַנדיר לעמקע האָט דיר געפירט אויף דער אמת? — האָט ראַנאַוויץ געפרעגט.

— וואוהין דען האָט ער מיר געזאָלט פירן? — האָט צירל נאַאיוו זיך גע־וואונדערט, — אזוי האָט ער דאָך אונז געזאָגט.

— אָבער דער אמת איז דאָך ניט אין וואַלד, — האָט ראַנאַוויץ באַמערקט. — די אמת הויז איז דאָך אין שטאָט, נאָך וואָס איז ער געגאַנגען אין דער דאָזיקער געגנט? איך גלייב פיל מער, אז ער האָט דיר געזאָלט ברייגען אין דאָרף צו הס . . .

— ראַנאַוויץ האָט אָפּגעהאַקט אין מיטן, ער האָט ניט געזאָלט אַרויסזאָגן זיינע געדאַנקען פאַר דער יונגער און נאַאיווער מיידל.

אָבער ער איז געווען ביי זיך איבער־צייגט, אז זיין שרעקלאַכער פאַרדאַכט איז אמת. עס איז ביי אים ניט געווען קיין צווייפל, אז דער לומפּ לעמקע האָט די אומשולדיקע אין שיינע טאָכטער פון דעם אַרימען אידישן פורמאַן געזאָלט רר־אינירן און נאָכדעם איר איבערגעבן אָדער פאַרקויפן אין דער אויסגעלאַסענער הויז פון זיינע קאָמעראַדן אָפּציצער.

— דו וועסט איצט גיין מיט מיר, — האָט ראַנאַוויץ געזאָגט צו איר מיט א באַשטימטן טאָן, — דו קאָנסט זיך ניט צוריקקערן צו דיין פאָטער אין לאַוויץ.

— פאַרוואָס? — האָט צירל גע־פרעגט דערשראָקן.

— אזוי לאַנג ווי לעמקע האָט אויף דיר געוואָרפן אַן אויג, ביזטו מער ניט זיכער פון אים, — האָט ראַנאַוויץ גע־ענטפערט, — דער לומפּ וועט שוין פון דיר נישט אָפּלאָזן זיינע אויגן, און עס איז דאָרטן קיינער נישטאָ ווער עס זאָל דיך באַשיצן. ביי אונז וועסטו זיכער זיין מיינע קאַמעראַדן קאָנען פאַרטיידיקן די שוואַכערער. עס זיינען דאָ צוויי אונז אויף פרויען, איידעלע פרויען, וועלכע וועלן דיר אויפנעמען מיט אָפענע הענט און דיר לערנען ווי אזוי א יונגע און אומ־שולדיק מיידל ווי דו דאַרף לעבן אויף דער וועלט.

צירל האָט אים אָנגעקוקט מיט פאַר־וואונדערטע בליקן פון אירע גרויסע און שוואַרצע אויגן און זי איז געגאַנגען מיט ראַנאַוויץ'ען אין זיינער נייער און באַ־פעסטיקטער וואַלד הויז.

מיט א שטונדע שפּעטער איז שוין ראַנאַוויץ געזעסן מיט זיינע חברים אין א באַראַטונג.

נאָכדעם ווי ער האָט זיי דערציילט די געשיכטע פון ירחמיאל'ס דעם פורמאַן'ס טאָכטער, האָט ער געזאָגט:

— פון די אַלע צרות, וואָס די אידן פון די אקופּירטע געגנטן לייד'ן פון די דייטשן און פּאָליאַקן, באַטראַכט איך אַלס די גרעסטע צרה די אויסגעלאַסע־הייט וואָס די דייטשן האָבן אהר אויס־פאַרטירט דורך זייערע פּוילישע פריינט.

— אין דער דאָזיקער צייט פון מל־חמה האָבן די דייטשן געמאַכט די אויס־געלאַסנהייט שיר פאַר א פאַטריאָטישן אידעאַל. מיידלאַך און פאַרהייראַטע פרוי־ען ווערן אויפגענומען דערזיך ציבערצו־געבן צו פרעמדע מענער כדי אויסצופיל־מיט ניי־געבאָרענע קינדער די פּלעצער פון די געפאַלענע סאָלדאַטן אין דער מלחמה. די אויסגעלאַסענע הייזקעס פון פאַן זאַליעסקי פאַרמערן זיך פון טאָג צו טאָג אַן שטייגן אונטער דער שוץ פון דער מיליטערישער מאַכט, און ווער ליידעט? ווער איז מער אין געפאַר? עס פאַרשטייט זיך, די אַרימע, שוצלאָזע און רעכטלאָזע מיידלאַך, וועלכע ווערן אין מאַסן פאַרפירט און רואינירט, איך וויל אָבער פאַן זאַליעסקי'ס שמוציקע נעעסט צוברעכן.

די אידישע פרויען און די אידישע מיידלאַך מוזן באַשיצט ווערן, — האָט ראַנאַוויץ פאַרטגעזעצט מיט א פעסטער שטימע, — די דייטשן זיינען געווען די ערשטע וועלכע האָבן אין דעם דאָזיקן בלוטיקן קריג איינגעפירט די ווערטער "מלחמה כלות", "מלחמה מוטערס" און "מלחמה קינדער". מיט דעם אויסרייד פון מלחמה, ווערט די ערע פון די פרויען און מיידלאַך ברוטאַל צעטראָטן אונטער די סאָלדאַטסקע שטיוול. מוטערס ווערן פאַרגוואַלטיקט פאַר די אויגן פון זייערע קינדער, מיידלאַך ווערן געשענדעט פאַר די אויגן פון זייערע עלטערן, און די לעמקעס און די זאַליעסקיס פאַכען פאַר לומפּ וועט שוין פון אים ניט אַנטלויפן און דאָן האָט ער זיך געווענדעט צו דער דערשראָקענער שיינער מיידל:

— איר זייט א אידישע טאָכטער? — האָט ער איר געפרעגט אין אַן איינפאַ־כען אידיש.

צירל איז געבליבן שטיין איבערראַשט. זי האָט זיך גאָרניט געוואָלט גלויבן, אז דער דאָזיקער יונגערמאַן, פאַר וועלכן א דייטשער קאָמאַנדיר אַנטלויפט, איז אַן איינפאַכער איד אזוי ווי איר פאָטער דער פורמאַן.

— און איר זייט אויך א איד? — האָט זי אים נאָאיוו איבערגעשלאָגן זיין פראַגע.

— יאָ, מיין פריילן, — האָט ער גע־ענטפערט מיט א שמייכל, — איך בין שלמה ראַנאַוויץ, פּוילייכט האָסטו גע־הערט פון מיר?

— איר זייט עס דער שלמה ראַנאַוויץ? — האָט זי איצט אויסגערופן אין איר העכסטער דערשטוינונג, — א, איך האָב פון שוין זייער פיל געהערט. מיין פאָ־טער האָט מיר דערציילט, דאָס איין מאָל ווען ער איז געפאָרן מיט זיינע פערד אויף יאַנושעווער וועג זיינען אים באַ־פאַלן עטלאָכע פּאָליאַקן, דאָס זיינען געווען א באַנדע גנבים, וועלכע האָבן אים אָנגעהויבן שלאָגן און אים געוואָלט באַרויבן. דאָ איז מיין פאָטער איינגעפאַ־לען א גליקלאַכער נערענק און ער האָט אָנגעהויבן רופן:

"ראַנאַוויץ, ראַנאַוויץ! וואו ביסטו עס אהינגעקומען אזוי לאַנג? שנעל קום אהער!

— און די פּוילישע רויבער האָבן זיך דערשראָקן, — האָט צירל ווייטער דער־ציילט. — זיי האָבן געמיינט, אז איר זייט ערגעץ דערביי און מיט א קלאַה אויף די ליפּן זיינען זיי אַנטלאָפן. מיין פאָטער לאַכט נאָך ער היום, ווען ער דערציילט די געשיכטע פון יענעם איבערפאַל.

אויף ראַנאַוויץ'ן האָט געשמייכלט, אלס ער האָט געהערט, ווי אזוי די פּוילישע אידן פיינט פון דעם געגנט ציטערן פאַר זיין נאָמען און ער האָט דער מיידל גע־פרעגט:

— און ווער איז דיין פאָטער?

— יחמיאל דער פורמאַן, — האָט צירל געענטפערט, — אין לאַוויץ וואוינען מיר.

— און דיין פאָטער האָט דיר געלאָזן גיין מיט דעם דייטשן אפיצער? — האָט ראַנאַוויץ געפרעגט און אין זיין שטימע האָט זיך געהערט א פאַרוואונדערונג.

— וואָס האָט מיין פאָטער געקאָנט טאָן, ווען דער קאָמאַנדיר האָט אונז גע־פאָדערט אויף דער אמת? — האָט די יונגע מיידל פאַרטידיקט איר פאָטער.

— טאָ פאַרוואָס איז דיין פאָטער ניט געגאַנגען?

— עס איז דאָך הייגט שבת, — האָט צירל אויסגערופן אזוי ווי פאַרוואונ־דערט, אז אימיצער קאָן פאָדערן איר פאָטער צו גיין שבת אויף דער אמת.

— און דו ביזט זיכער, אז דער קאָ־מאַנדיר לעמקע האָט דיר געפירט אויף דער אמת? — האָט ראַנאַוויץ געפרעגט.

— וואוהין דען האָט ער מיר געזאָלט פירן? — האָט צירל נאַאיוו זיך גע־וואונדערט, — אזוי האָט ער דאָך אונז געזאָגט.

— אָבער דער אמת איז דאָך ניט אין וואַלד, — האָט ראַנאַוויץ באַמערקט. — די אמת הויז איז דאָך אין שטאָט, נאָך וואָס איז ער געגאַנגען אין דער דאָזיקער געגנט? איך גלייב פיל מער, אז ער האָט דיר געזאָלט ברייגען אין דאָרף צו הס . . .

— ראַנאַוויץ האָט געפּגעהאַקט אין מיטן, ער האָט ניט געזאָלט אַרויסזאָגן זיינע געדאַנקען פאַר דער יונגער און נאַאיווער מיידל.

אָבער ער איז געווען ביי זיך איבער־צייגט, אז זיין שרעקלאַכער פאַרדאַכט איז אמת. עס איז ביי אים ניט געווען קיין צווייפל, אז דער לומפּ לעמקע האָט די אומשולדיקע אין שיינע טאָכטער פון דעם אַרימען אידישן פורמאַן געזאָלט רר־אינירן און נאָכדעם איר איבערגעבן אָדער פאַרקויפן אין דער אויסגעלאַסענער הויז פון זיינע קאָמעראַדן אָפּציצער.

— דו וועסט איצט גיין מיט מיר, — האָט ראַנאַוויץ געזאָגט צו איר מיט א באַשטימטן טאָן, — דו קאָנסט זיך ניט צוריקקערן צו דיין פאָטער אין לאַוויץ.

— פאַרוואָס? — האָט צירל גע־פרעגט דערשראָקן.

— אזוי לאַנג ווי לעמקע האָט אויף דיר געוואָרפן אַן אויג, ביזטו מער ניט זיכער פון אים, — האָט ראַנאַוויץ גע־ענטפערט, — דער לומפּ וועט שוין פון דיר נישט אָפּלאָזן זיינע אויגן, און עס איז דאָרטן קיינער נישטאָ ווער עס זאָל דיך באַשיצן. ביי אונז וועסטו זיכער זיין מיינע קאַמעראַדן קאָנען פאַרטיידיקן די שוואַכערער. עס זיינען דאָ צוויי אונז אויף פרויען, איידעלע פרויען, וועלכע וועלן דיר אויפנעמען מיט אָפענע הענט און דיר לערנען ווי אזוי א יונגע און אומ־שולדיק מיידל ווי דו דאַרף לעבן אויף דער וועלט.

צירל האָט אים אָנגעקוקט מיט פאַר־וואונדערטע בליקן פון אירע גרויסע און שוואַרצע אויגן און זי איז געגאַנגען מיט ראַנאַוויץ'ען אין זיינער נייער און באַ־פעסטיקטער וואַלד הויז.

מיט א שטונדע שפּעטער איז שוין ראַנאַוויץ געזעסן מיט זיינע חברים אין א באַראַטונג.

נאָכדעם ווי ער האָט זיי דערציילט די געשיכטע פון ירחמיאל'ס דעם פורמאַן'ס טאָכטער, האָט ער געזאָגט:

— פון די אַלע צרות, וואָס די אידן פון די אקופּירטע געגנטן לייד'ן פון די דייטשן און פּאָליאַקן, באַטראַכט איך אַלס די גרעסטע צרה די אויסגעלאַסנ־הייט וואָס די דייטשן האָבן אהר אויס־פאַרטירט דורך זייערע פּוילישע פריינט.

— אין דער דאָזיקער צייט פון מל־חמה האָבן די דייטשן געמאַכט די אויס־געלאַסנהייט שיר פאַר א פאַטריאָטישן אידעאַל. מיידלאַך און פאַרהייראַטע פרוי־ען ווערן אויפגענומען דערזיך ציבערצו־געבן צו פרעמדע מענער כדי אויסצופיל־מיט ניי־געבאָרענע קינדער די פּלעצער פון די געפאַלענע סאָלדאַטן אין דער מלחמה. די אויסגעלאַסענע הייזקעס פון פאַן זאַליעסקי פאַרמערן זיך פון טאָג צו טאָג אַן שטייגן אונטער דער שוץ פון דער מיליטערישער מאַכט, און ווער ליידעט? ווער איז מער אין געפאַר? עס פאַרשטייט זיך, די אַרימע, שוצלאָזע און רעכטלאָזע מיידלאַך, וועלכע ווערן אין מאַסן פאַרפירט און רואינירט, איך וויל אָבער פאַן זאַליעסקי'ס שמוציקע נעעסט צוברעכן.

די אידישע פרויען און די אידישע מיידלאַך מוזן באַשיצט ווערן, — האָט ראַנאַוויץ פאַרטגעזעצט מיט א פעסטער שטימע, — די דייטשן זיינען געווען די ערשטע וועלכע האָבן אין דעם דאָזיקן בלוטיקן קריג איינגעפירט די ווערטער "מלחמה כלות", "מלחמה מוטערס" און "מלחמה קינדער". מיט דעם אויסרייד פון מלחמה, ווערט די ערע פון די פרויען און מיידלאַך ברוטאַל צעטראָטן אונטער די סאָלדאַטסקע שטיוול. מוטערס ווערן פאַרגוואַלטיקט פאַר די אויגן פון זייערע קינדער, מיידלאַך ווערן געשענדעט פאַר די אויגן פון זייערע עלטערן, און די לעמקעס און די זאַליעסקיס פאַכען פאַר־

פעליסיערס לימיטעד

בריוערס פון

קאַנטרי "קלאַב" ביר

גאָלדן גלאָו אייל

XXX סטאוט

בריודי — אַסבאָרן און מאַלווי, ווייניפּעג

טעלעפאָנען: — 42 304-5-6

פּינקטלאַכע דעליווערי צו פּערמיט האָלדערס

צו פאַרקויפן אין

מאָנטרעאַל — סאַסקאַטשעוואַן — אַלבערטאַ

בית־יתומים טור אין מערב :: קאַנאַדע אַנגעפאַנגען ::

מר. א. אַסאָווסקי

וועט אין די קומענדיקע עטלאַכע טעג באַזוכן די פאָלגנדיקע פונקטן:

פּאָרטעדזש־לא־פּרייריי, בוירני, עריקסאָן, עלפינסטאָן, אָוק־בוירן, ראָסבורן, בוירד טייל, ענגוסוויל, שעלמאַט, מאַק־נאַט, קאַלדער, דאַקסטאָן, סטאַרנאָוויי, רהיינינ, יאָרקטאָן, ווילאָוברוק, איבענעזער און קאַנאָרא.

דער פּרעזידענט און די דירעקטאָרן פון מערב קאַנאַדער בית־יתומים בעטן דרינגלאַך יעדן איינציקן אידן איבעראַל וואו אונזער סופּער־אינטענדענט וועט קומען, צו געדיינקען די 102 יתומים און יתומות, וועלכע זיינען איצט אין דער היים.

דער בית־יתומים נויטיקט זיך דרינגלאַך אין דער שטיצע פון יעדן מאַן און פרוי.

פאַרגעסט די שווערע צייטן!

אייער צדקה און וואוילטאַט פאַר אזא הייליקן צוועק וועט פאַרטרייבן די געפאַר פון שלעכטע צייטן און פאַרבייטן זי מיט א גליקלאַך יאָר פאַר אלע אידן.

העלפט די יתומים און דער אבי היתומים וועט אייך מטלא זיין כפל כפלים.

וו. קאַהען,

טשערמאַן פּוב. קאָמיטעט

שטימט ליבעראַל

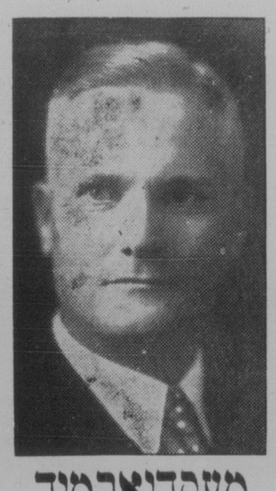

מעקדיאַרמיד

ווייניפּעג סאַוט

(פּובליציירט מיט דער דערלויבעניש פון אי. ד. האַנימען, פּרעזידענט פון סאַוט ווייניפּעג ליבעראַל אַסאָסיאַיישן)

חיינט אויף דער ראַדיאָ

CKY

ווייניפּעג

3.00—מוזיק.
6.45—ליבעראַלע פּאַרטיי.
8.00—קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי.
8.30—סטודיאָ אַרקעסטער.

CJRW 499.7

פלעמינג

5.40—מוזיק.
6.15—אַנקל פּיטער.

CJGX 650

יאָרקטאָן

7.15—פאַרמערס פריערי ראַדיאָ שעה.

WGN 720

5.30—שיקאַגאָ, נאַוועלע פּראָגראַם.
6.00—שיקאַגאָ, פאַרשיידענע פּראָגראַם.

WLW 700

6.30—סינסינעטי, אַרקעסטער.

WTAM 1070

7.30—קלעוולאַנד, מוזיקאַלישע פּראָגראַם

WLW 700

8.00—סינסינעטי, געזאַנג.

WGN 720

9.00—שיקאַגאָ, פאַרשייד. פּיטשורס.

WMAQ 670

10.00—שיקאַגאָ, טאַנץ מוזיק.

WBAP 890

10.30—פאָרט־וואָרט, מעקאַריעס.

WGN 720

11.00—שיקאַגאָ, טאַנץ מוזיק

NEW PALACE THEATRE

היינט, מאָרגן און מיטוואָך

דרייזעק מאָולהאָל

"אין די נעקסט רום"

אויך א ריידנדע קאַמעדי און פאַקס נייעס

נעשעפט _ געלעגנהייטן

Business Opportunities

מאַנופעקטשורינג געשעפטן

פאַרטנער פאַרלאַנגט מיט $3,500 קעש פאַר א גוט־גיינענדן געשעפט מיט גרויסע מעגלאַכקייטן. א נייע אַנדוסטריע וואָס וואַקסט טעגלאַך.

א ניי־געפאַנטע אינדוסטריעלע אונ־טערנעמונג פאַרלאַנגט פּאַרטנער מיט $5.000 קעש. איצטיקע קאָנטראַקטן פאַר־זיכערן דעם דערפאָלג. א געלעגנהייט צו־טרעטן צו א גוטן געשעפט אין א ריכטי־קער צייט.

מיט $2.500 קאָנט איר צוטרעטן צו א ראַיאָנער מאַנופעקטשורינג ביזנעס וואָס איז שוין עטאַבלירט עטלאַכע יאָר און טוט גוטע געשעפטן. די שטרייענדסטע אונ־טערזוכונג וועט אייך איבערצייגן.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט

ח. פּערלמאַן און נ. זעלטשען

MUTUAL AGENCIES

796 Main Street Phone 51 000

אין פּעלעס טעאַטער

היינט און מאָרגן ווערט געוויזן דאָס זייער שפּאַנענדע בילד "אין נעקסט רום". ס'איז א דורכאויס ריידנדיק בילד, שפּאַ־נענד, אינטערעסאַנט און אינהאַלטסרייך. דושעק מאַולהאָל שפּילט די הויפּט ראָל, צוזאַמען מיט אַן ערשט קלאַסיקן קעסט. עס ווערט אויך געוויזן א דורכאויס־ריידנדיקע קאָמעדיע, פאַקס נייעס און פּיטשורס. זעט און הערט עס אין פּעלעס טעאַטער.

יהושע קירזשנער ע"ה

מיט געבויגענע קעפּ אין טיפן טרויער שטייען מיר ביים פרי־ציטיקן פרישן קבר פון אונזער טייערן געוועזענעם פריינט, און מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו זיין פרוי און קינ־דער אויף דעם פאַרלוסט פון זייער ליבן מאַן און פאָטער, וואָס איז אויך דער פאַרלוסט פון אַלע ווייניפּעגער אידישע אינסטיטוציעס און פון אומצאָ־ליקע פריינט.

מיר ווינשן זיי און דער גאַנ־צער פאַמיליע אַז די ציט זאָל היילן זייערע צעבראָכענע הער־צער. און זיי זאָלן שוין מער קיינמאָל פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. מ. ווייטמאַן

יהושע קירזשנער ע"ה

אין צער און טרויער דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיט־געפיל צו דער פרוי און קינדער אין זייער גרויסן פאַרלוסט. מיר ווינשן זיי און דער גאַנצער פאַ־מיליע געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. הערי גאַרבאַק

יהושע קירזשנער ע"ה

מיר טרויערן אויף דעם גרוי־סען אומגליק און מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו דער אלמנה און קינדער אין זייער שמערצלאָס: פאַרלוסט. מיר ווינשן זיי און דער גאַנצער פאַמיליע געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. סופּר

קעמסאַק, סאַסק.

(פאָרטזעצונג קומט)

קלאַסיפייד סעקשען Classified Section

פּפּעציעלע פּריינען פאַר אַדוואַרטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג

איין מאָל, 5 ס. פּער "אַנייט לייַן"		פאַר 3 מאָנאַטן,	$2.15 "
פאַר א וואָך, 20 ס.	"	פאַר 6 מאָנאַטן,	$4.00 "
פאַר א מאָנאַט, 75 ס.	"	פאַר 1 יאָר,	$7.50 "

:: צו פאַרקויפן ::

FOR SALE

בלויז א פּאָר מציאות פון אונזער גרויסן ליסט

8 רומיקע הויז אויף אלפּרעד עווע., 4 צי־מערן אויפ'ן ערשטן פלאָר 4 שלאָף צי־מערן אויפ'ן 2טן פלאָר. אוק פינייש. פיי־ער פּלייס. גוטער גאַראַדזש, אין אלע הינ־זיכטן זייער א שיינע הויז וואָס מוז יערן געפעלן. מוז פאַרקויפט ווערן פאַר $5.500.00.

6 רומיקע הויז, 2 בלאָק פון מיין סטריט נאָרט פון באַראָוס, פאַר בלויז $2.600. אן אמת'ער באַרגן אין א דאָבל הויז פון 14 צימערן, פול מאָדערן, זייער א גוט געבויטע הויז און בלויז א האַלבן בלאָק פון מיין סטריט, פאַר בלויז $4,700.00 מיט אמוויניסטנס $2.000.00 קעש.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט

טעלעפאָנס 761 55 איין 807 53

א מציאה פאַר א שנעלן קויפער.—א לאָט אויף קאַמיראַל עווע. אויסן. מיט $200 בילינער פון דער רעגולער פריין. שרייבט צו דאָס אידישע וואָרט באָקס 460.

צו פאַרקויפן א בוק־קיים בליק. זיך ווענ־דען אין 484 פּלאַראַ עווע.

הייזער צו פאַרקויפן

סקאַשיא סטריט. ריוועד פּראָנטעדזש

א שיינע 8 רום פריים הויז מיט מייפּל פלאָרס אין סאַליד בוירטש פיניש 3 אָדער 4 בעדרומס, אָפענע פייער פּלייס אין לי־ווינג רום. אלע רומס זיינען גרויס און ליכטיק און אַלעדזינג אין פיינעם צו־שטאַנד. וועט פאַרקויפן צו א דערוקציע פון $2.000.00 אויב באַלד פאַרקויפט. פריין $5.000.00 מיט ריזאָנייבל קעש. רופט אָפּ

MR. LAWRIE, OF
J. J. SWANSON & CO. LTD.
601 Paris Bldg., Phone 26 349
or Evgs. 503-007

:: שטעלע פאַרלאַנגט ::

SITUATION WANTED

שו"ב, לערער, גוטער בע"ת, קאָן ענגליש, גוטע רעפערענסעס, זוכט בייטן פּאַזיציע, מעסיקער נעהאַלט. שרייבט צו "דאָס אי־דישע וואָרט" באָקס 701.

:: פּערזענלאַכעס ::

PERSONAL

פּליכוואַטע מענער — נייע האָר —

אין 10 ביז 60 טעג גאַראַנטירט: שאַרבן קרעץ, דענדראַף, שאַרבן עקזעמאַ, נע־היילט דורך פּערזענלאַכער באַהאַנדלונג.

FRANKS, 207 Montgomery Bldg.
215½ Portage Ave.

א סך באַשטעטיקונגען אויפן פאַרלאַנג

SIMPSON & COMPANY

בייליפס

לייסענסד און באָנדעד

ד. סימפּסאָן, מענעדזשער

404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

געלט!

פאַר אייערע באַלדיקע נויטן

$50 ביז $500

צוועלף מאָנאַטן צו באַצאָלן עס צורק. ריזאָנייבל ייטס. פּינקטלאַכע באַדינונג. שטריינג פאַרטרויליכן.

אָפן טעגלאַך ביז 7.30 נאָכמיטאָג.

General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

R. B. ORMISTON

פּלאָריסט

צוויי סטאָרס צו אייער באַדיענונג

96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791

בלומען טעלעגראַפירט אויבערל

פאַונדיישאָנס פאַר מצבות געמאַכט אין מאַרריכט פאַר אייער צופרידנהייט.

JOHN SCHALER
Phone 5993921

A. MUIR

אוטאָמאָביל־ריזירער

דוקא פינישינג סטייזאָן

פענדערס און באַדיי ריפּעירס

376 FURBY ST.

PH. 33 255

אייער אַלטע מעבל געמאַכט ניי —

און מאַקע ביי אייך אין דער היים. בעסטע אַרבעט פאַר ביליקסטע פּריזן

רופט מיך אָפּ 23 269

לייף אינשורענס

בעסער צו האָבן א פּאָליסי אין ניט דאַרפן עס, איידער דאַרפן דאָס און ניט האָבן..

P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

א מיטליאַריקער רעליגיעז פּראָפעסיאָנע־לער מאָן זוכט באַקאַנטשאַפט מיט אַן אַנ־שטענדיקער פרוי. מוז האָבן אַביסל פאַר־מעגן. שרייבט צו "דאָס אידישע וואָרט", באָקס 296.

רעגינאַ שערער, איצט אַקשאַרן, זוכט מר. ריטבערג, אַדער זיינע שוועסטער: רעגינאַ נעעי, ראָזאַ. זיי קומען פון מאַפּאַראַנץ, בוקאָוויינאַ. זיך מעלדן צו

REGINA OCHSHORN
701 DeKalb Ave., Brooklyn

Winnipeg Beach and Gimli

שוחט מ. קאַהאַן, צו יעדער צייט אין

15 Spruce St.

:: צו פאַרענטן ::

FOR RENT

צו פאַרענטן צוויי גרויסע ליכטיקע רומס פאַסיק פאַר א אינטעליגענטער יונגער פּאָר אָן קינדער. קאָנען זיך באַנוצן מיט דער קיטשן און טעלעפאָן. ריזאָנאַבלע טערמס. זיך ווענדן אין 415 מאַניטאָבאַ עוועניו, טעלעפאָן 660 52.

צו פאַרענטן דריי רומס אויפן באַד רום פלאָר אין א פול מאָדערנער היים. אַלע באַקוועמלאַכקייטן. ניי דעקאָרירט. זיך ווענדן אין 493 רעדוואוד עוועניו.

צו פאַרענטן א 5 רום קאָטעדזש אויף זו־מער קיטשען. קאַר. קינד און פּלאַראַ. זיך ווענדן אין 56 אַלבערט סט. טעל. 21 151

אַרבעטער פאַרלאַנגט

HELP WANTED

בלויז פאַר דער שטאָט וואַנקאָווער

אויב איר קאָנט אויטקעגבן א פּאָר שטונ־דען א טאָג, אזי איר זייט א גוטער סיילס־מאַן, האָבן מיר פאַר אייך א גוטן אָנבאָט. שרייבט צו דאָס אידישע וואָרט באָקס נומער 8347.

פאַרלאַנגט א פעאיקע הויזקיפּערן, ניט גרינע. גוטע געלעגנהייט פאַר דער ריכטי־קער פרוי. זיך ווענדן אין 345 באַיר עווע. טעלעפאָן 204 54.

פאַרלאַנגט א מיידל וואָס קאָן גוט ענגליש און רוסיש און איז ווייליק צו לערנען פאַ־טאָגראַפיע און סטודיע אַרבעט. קליינער געהאַלט פון אַנפאַנג. פאָנט 842 52.

קעפּ אָפּערייטאָרס פאַרלאַנגט. איין מאַן און איין מיידל, עקספּיריענסד. זיך ווענדן אין 980½ מיין סטריט.

פיינט אייער הויז איצט

שיין, גוט און ביליק

ראיעלע אַרבעט און צופרידנהייט

MAX GORDON

484 FLORA AVE.

זי האָט אַוועקגעגעבן איר גאָלד און לעבן פאַר אַביסל ליבע

אָבער געשטאָרבן איז זי א בעטלערן און א הונגעריקע נאָך ליבע

פון ש. וואַרעט

ניט לאַנג צוריק איז אין א פּאַריזער הינטער געסל געשטאָרבן אין גרויס אַרימ־קייט א זקנה פון נייניציק יאָר. עטלאַכע שכנים האָבן אַרונגעריינגלט איר הויז און האָבן אויס גרויס מיטלייד צו דער פאַר־שטאָרבענער זי באַגראָבן מיט א טרונע און א שטאַטישער טויטן־וואָגן. האָט זי אַוועקגעפירט צו איר אייביקער רו אויף א קהל'שער סעמעטערי. וואו אַזעלכע היימ־לאָזע און אַרימע ווי זי געפינען א קבר.

ניי — איז געווען איר נאָמען. אין דעם ניינצענטן יאָרהונדערט האָט דער נאָכצער אייראָפּיאישער קאָנסטינענט גע־קלונגען מיט איר. זי איז געווען באַוואוסט אלס איינע פון די שענסטע טענצערינס פון איר צייט. צו איר יעדן אויפטריט איז זי מיט בלומען באַוואָרפן געוואָרן און זיין זי איז פון דער בינע אַרונטער, האָבן מיליאָנערן געוואָרט צו וואַרפן זייערע רייכטימער צו אירע פיס פאַר ניט מער ווי א קוש. א פריינטלאַכן וואָרט אָדער בליק. פאַעטן דאָך זי באַזונגען, צייטן זיך גען האָבן זי געלויבט אין הימל אריין און מאָלער האָבן איר בילד געמאָלן.

ווען ניני האָט געזען, אז זי ווערט אַרומגערינגלט מיט אַזויפיל פאַרערער, האָט זי פאַרשטאַנען ווי אזוי זיי צו אויס־נוצן. זי האָט איינפאַך אָנגעפאַנגען צו שאַרען גאַנצע לאַפּעטעס גאָלד פון זייע־ר קעשענעס. ווען עס איז פאַרביי א וואָך און די פאַרזיער פּרעסט האָט ניט געשריבן וועגן א הוליאַנקע וואָס איז געגעבן גע־וואָרן פון א מיליאָנער לכבוד איר, א הו־ליאַנקע ביי וועלכער עס האָט זיך געגאָסן שאַמפּאַניער ווי וואַסער און ביי וועלכער דער מיליאָנער האָט באַצאָלט הונדערטער טויזנטער פראַנק דערפאַר וואָס מאַדמואַ־זעל ניני האָט, טאַנצנדיק, דורכגעלעבערט מיט איר שיין פיסל זיין צילינדער הוט, האָט פאַריז זיך אָנגעפאַנגען צו וואונדערן; וואָס האָט פאַסירט מיט ניני'ן.

אזוי איז ניני געווען דער אָפּגאָט פון דער פאַריזער אַריסטאָקראַטיע, ביז וואַנען עס האָבן זיך אָנגעפאַנגען צו טייטן אויף איר פּנים. האָבנדיק א סך מי־ליאָנען, האָט זי באַשלאָסן זיך צוריקצו־ציען פון דער טאַנץ־בינע אין איר פּאַלאַץ ניט ווייט פון פאַריז. דאָרט האָט זי אָנגע־פאַנגען צו פירן א סאַליד און געמיטלאַך לעבן. זוכנדיק א וועג ווי אזוי צו פּטור ווערן פון די עטלאַכע מיליאָנען. די ערשטע משוגעת וואָס איז איר אַריינגעפאַלן אין קאָפּ, איז געווען אַן איבערנאַטירלאַכע לי־בע צו הינט. זי האָט איינגעהאַנדעלט א נאַנצע קאַלא